

Збірник
нормативно-правових документів
соціально-психологічної служби системи
освіти України

ЗМІСТ

Вступ	4
Про затвердження Положення про психологічну службу в системі освіти України (Наказ МОН України від 02.07.2009 № 616)	7
Планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України (Лист МОН України 27.08.2000, № 1/9 – 352)	19
Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України (Наказ МОН України від 28.12.2006 р. №864)	36
Про нормативи часу та статистичний звіт соціальних педагогів (Лист МОН України від 05.03.08 № 1/9-128)	59
Про освітній та кваліфікаційний рівень практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів (Лист МОН України від 08.12.2005 р. №1/9-701)	67
Про затвердження Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів (Наказ МОН України від 19.10.2001 N 691)	70
Про затвердження Типового положення про центри практичної психології і соціальної роботи (Наказ МОН України від 15.08.2000р. №386)	76
Про зарахування часу роботи на посаді "психолог" до стажу педагогічної роботи практичних психологів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти (Лист МОН України від 18.05.2001р. №1/9-193.)	83
Про викладання соціально-психологічних дисциплін в навчальних закладах (Лист МОН України від 17.10.2007 р. № 1/9-623)	84
Про атестацію працівників психологічної служби системи освіти (Наказ МОН України від 13.01.2005р. №9)	85
Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (Наказ МОН України від 20.04.2001р. №330)	87
Про виконання рішення колегії Міністерства освіти і науки України з питання “Про стан та подальший розвиток психологічної служби системи освіти України” (Наказ МОН України від 19.06.2008 р. № 554) КОНЦЕПЦІЯ розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2012 року. ПЛАН ДІЙ щодо реалізації Концепції розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2012 року	95
Про орієнтири діяльності працівників психологічної служби системи освіти у 2010-2011 навчальному році (Лист МОН України від 05.08.10 № 1/9-516)	110
Етичний кодекс психолога	119
Конвенція про права дитини	126

ВСТУП

Психологічна служба системи освіти є складовою частиною державної системи охорони фізичного і психічного здоров'я молодих громадян України. Вона діє на підставі ст.ст.21, 22, Закону України "Про освіту" з метою виявлення і забезпечення оптимальних соціально-психологічних умов для розвитку особистості дитини, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу в навчальних закладах.

Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку вихованців, учнів і студентів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.

Діяльність психологічної служби в системі освіти України забезпечується практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів (центрів). За своїм статусом працівники психологічної служби належать до педагогічних працівників і відповідно до чинного законодавства користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для них.

До складу працівників психологічної служби входять: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти та консультанти

психолого-медико-педагогічних консультацій. Психологічна служба є органічною складовою системи освіти України.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Основною **метою** діяльності психологічної служби є психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх учасників цього процесу: вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Основні завдання психологічної служби

Основні завдання психологічної служби системи освіти України полягають у:

сприянні повноцінному розвитку особистості вихованців, учнів, студентів на кожному віковому етапі, створенні умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку;

забезпеченні індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу на основі його психолого-педагогічного вивчення;

профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів.

Основними **видами діяльності** психологічної служби є:

діагностика – психологічне обстеження вихованців, учнів, студентів, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання;

корекція – здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та інтелектуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи;

реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, учням, студентам, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі захворювання, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

профілактика – своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі;

прогностика – розробка і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів і складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Системна робота із створення психологічної служби в освітній галузі розпочалася з 1991 р., коли в Інституті психології ім. Г.С. Костюка АПН України був створений новий підрозділ – Центр психологічної служби в системі народної освіти. У листопаді того ж року відбулася перша всеукраїнська конференція з практичної психології (м. Луцьк).

У 1993 р. було розроблено і прийняте перше положення про психологічну службу системи освіти. 7 липня 1998 р. спільним наказом Міністерства освіти України та Академії педагогічних наук України було створено Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи як головну організацію психологічної служби, що здійснює методичне керівництво усією психологічною службою системи освіти.

23 квітня 2004 р. вперше в історії Української держави Колегія Міністерства освіти і науки України розглянула питання про стан і перспективи розвитку психологічної служби системи освіти. Колегія схвалила «Стратегію розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2008 р.». Відтоді 23 квітня вважається Днем практичного психолога.

У квітні 2008 р. засідання Колегії Міністерства освіти і науки схвалило Концепцію розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2012 р.

У 2009 р. була прийнята нова редакція Положення про психологічну службу системи освіти України.

Сьогодні психологічна служба інтенсивно розвивається. У районах і містах створюються центри психологічної служби, відбуваються інтеграційні процеси з системою психолого-медико-педагогічних консультацій, створюються психологічні служби у вищих навчальних закладах. Аналізуючи динаміку зростання чисельності працівників психологічної служби і розгортання мережі центрів практичної психології і соціальної роботи, слід вказати, що у 2008-2009 навчальному році психологічна

служба системи освіти нараховувала 19045 працівників. Це на 2083 працівники більше, ніж у 2008. При цьому кількість практичних психологів складала 13227, соціальних педагогів – 5033, а методистів – 785.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

02.07.2009 N 616

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
23 липня 2009 р.
за N 687/16703

Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України

Відповідно до статей 21, 22 Закону України "Про освіту"
(1060-12) та з метою підвищення ефективності функціонування
психологічної служби системи освіти України

Н А К А З У Ю:

1. Унести зміни до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.99 N 127 (з0922-99), зареєстрованого в Мін'юсті 30.12.99 за N 922/4215, виклавши його у новій редакції, що

додається.

2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вжити організаційних заходів щодо підвищення ефективності функціонування усіх ланок психологічної служби згідно з новою редакцією Положення про психологічну службу системи освіти України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

4. Наказ набирає чинності через 10 днів після його реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Міністр

І.О.Вакарчук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти
України

03.05.99 № 127

(у редакції наказу
Міністерства

освіти і науки України

від 02.07.2009 № 616)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23.07.2009 за № 687/16703

Положення про психологічну службу системи освіти України

I. Загальні положення

1.1. Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Основною метою діяльності психологічної служби є психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників:

вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Соціально-педагогічний патронаж спрямований на надання соціально-педагогічної допомоги соціально незахищеним категоріям вихованців, учнів і студентів з метою подолання ними життєвих труднощів та підвищення їхнього соціального статусу.

1.2. Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку вихованців, учнів і студентів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.

1.3. Психологічна служба у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

1.4. Діяльність психологічної служби в системі освіти України забезпечується практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів (центрів). За своїм статусом працівники психологічної служби належать до педагогічних працівників і відповідно до чинного законодавства користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для них.

1.5. Психологічна служба співпрацює з органами охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, сім'ї, молоді та спорту, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також громадськими організаціями.

1.6. Це Положення визначає основні завдання, зміст діяльності, структуру, управління і фінансування психологічної служби системи освіти України в цілому.

1.7. Посади практичних психологів і соціальних педагогів вводяться в штатні розписи навчальних закладів і установ освіти за умов наявності спеціалістів з фаховою освітою в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат відповідно до нормативів чисельності практичних психологів і соціальних педагогів, згідно з додатком.

II. Основні завдання психологічної служби

2.1. Основні завдання психологічної служби системи освіти України полягають у:

сприянні повноцінному розвитку особистості вихованців, учнів, студентів на кожному віковому етапі, створенні умов для формування у них

мотивації до самовиховання і саморозвитку;

забезпеченні індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу на основі його психолого-педагогічного вивчення;

профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів.

2.2. Основними видами діяльності психологічної служби є:

діагностика – психологічне обстеження вихованців, учнів, студентів, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання;

корекція – здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та інтелектуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи;

реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, учням, студентам, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

профілактика – своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі;

прогностика – розробка і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів і складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

2.3. Психологічна служба системи освіти України функціонує на трьох рівнях:

науковому, на якому вивчає закономірності психічного розвитку і формування особистості вихованця, учня, студента з метою розробки методів і методик професійного застосування психологічних знань;

прикладному, на якому здійснює соціально-психологічне забезпечення процесу навчання і виховання, включаючи розробку навчальних програм, підручників, професійну підготовку і підвищення кваліфікації фахівців;

практичному, на якому забезпечує безпосередню роботу практичних психологів, соціальних педагогів у навчальних закладах.

2.4. Діяльність психологічної служби включає такі основні напрями:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання, виховання і розвитку вихованців, учнів, студентів, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та у сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, під час навчальної діяльності в рамках навчальних програм або як окремого предмета), метою якого є формування у вихованців, учнів, студентів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я; профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ-інфекції і злочинності.

III. Структура та управління психологічною службою

3.1. Психологічна служба в системі освіти України складається з таких основних ланок:

Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи;

Навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби;

підрозділів психологічної служби у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації;

практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів усіх типів.

3.2. Науково-методичне керівництво психологічною службою системи освіти здійснює Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, який діє на підставі статуту.

3.3. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади, підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть створюватися як структурні підрозділи закладів післядипломної

педагогічної освіти або при Міністерстві освіти і науки Автономної Республіки Крим, Головному управлінню освіти і науки Київської міської державної адміністрації, управліннях освіти і науки обласних та Севастопольської міських державних адміністрацій, або як юридичні особи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються, реорганізуються або ліквідуються за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

3.4. Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть функціонувати як структурні підрозділи районних (міських) методичних кабінетів (центрів) або як юридичні особи.

За неможливості створення районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти до штатного розпису районного (міського) методичного кабінету (центру) вводиться посада методиста з психологічної служби.

Районний (міський) навчально-методичний кабінет (центр) психологічної служби системи освіти підпорядковується засновнику з усіх питань діяльності, а в частині науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби – навчально-методичному кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київському і Севастопольському міським навчально-методичним кабінетам (центрам) психологічної служби системи освіти.

3.5. Атестація працівників психологічної служби – практичних психологів, соціальних педагогів, методистів з психологічної служби, директорів (завідувачів) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.

3.6. Структура та штатний розпис навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти визначаються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування відповідно до встановлених нормативів.

3.7. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти здійснюють свою діяльність відповідно до статуту (якщо

вони є юридичними особами) або положення (якщо вони є структурними підрозділами).

3.8. Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюються засновником за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти, методиста з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету здійснюються засновником за погодженням з навчально-методичним кабінетом (центром) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київським, Севастопольським міським навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти.

Призначення на посаду та звільнення з посади практичного психолога і соціального педагога закладу освіти здійснюються за погодженням з районним (міським) навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти або з методистом з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету.

3.9. Структура та штатний розпис психологічної служби вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації визначаються вищим навчальним закладом та фінансуються за рахунок власних коштів цього навчального закладу.

Психологічна служба вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації підпорядковується керівнику або одному з його заступників, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

IV. Зміст діяльності психологічної служби

4.1. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи є головною організацією психологічної служби системи освіти України, який здійснює організаційні, координаційні та науково-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

До повноважень Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи належать:

науково-методичне забезпечення психологічної служби системи освіти України;

здійснення психометричного нагляду, забезпечення діяльності психометричної комісії, організація соціально-психологічної експертизи

методів, методик, новацій у галузі освіти;

розробка методичних вимог до змісту діяльності психологічної служби, координація науково-прикладних досліджень та методичних розробок;

координація та науково-методичне керівництво діяльністю навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управління (відділів) освіти з психологічної служби.

4.2. Навчально-методичні кабінети (центри), методисти є основними організаційно-методичними ланками психологічної служби системи освіти, які здійснюють організаційні, координувальні та навчально-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти районних (міських) методичних кабінетів управління (відділів) освіти з психологічної служби:

забезпечують діяльність психологічної служби освіти регіону;

надають методичну, інформаційну підтримку практичним психологам, соціальним педагогам;

беруть участь в організації підвищення кваліфікації спеціалістів психологічної служби, їх атестації та професійного зростання, кадровому забезпеченні психологічної служби;

організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів;

координують науково-дослідні, практичні дослідження за пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби;

беруть участь в оцінці, прогнозуванні та формуванні освітньої політики в регіоні;

впроваджують досягнення психологічної науки та передового досвіду.

Навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти організують діяльність “Телефонів довіри”, кабінетів корекції кризових станів, психологічних (сімейних) консультацій, профільних консультаційних пунктів, реабілітаційних центрів залежно від соціально-психологічних потреб регіону.

4.3. Практичний психолог навчального закладу:

бере участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного індивідуального розвитку вихованців, учнів,

студентів, збереження їх повноцінного психічного здоров'я;

проводить психолого-педагогічну діагностику готовності вихованця, учня, студента до навчання та сприяє їх адаптації до нових умов навчально-виховного процесу, допомагає у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку;

розробляє та впроваджує розвивальні, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей вихованців, учнів, студентів;

сприяє вибору учнями і студентами професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя; здійснює превентивне виховання, профілактику злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок серед підлітків;

проводить психологічну діагностику і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки вихованців, учнів, студентів;

формує психологічну культуру вихованців, учнів, студентів, педагогів, батьків або осіб, які їх замінюють, консультує з питань психології, її практичного використання в організації навчально-виховного процесу.

4.4. Соціальний педагог навчального закладу:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку вихованців, учнів і студентів, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних та дитячих громадських організацій; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу соціального середовища та джерела негативного впливу на вихованців, учнів і студентів;

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості вихованця, учня, студента чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

дає рекомендації вихованцям, учням, студентам, батькам або особам, які їх замінюють, вчителям, викладачам та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим і молодіжним громадським організаціям, вихованцям, учням, студентам, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах;

сприяє захисту прав вихованців, учнів і студентів, представляє їхні інтереси у службі у справах дітей, у правоохоронних та судових органах;

бере участь у формуванні навичок дотримання норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя, сприяє попередженню негативних явищ серед вихованців, учнів, студентів;

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб вихованців, учнів і студентів; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально незахищених категорій вихованців, учнів і студентів; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді.

4.5. Працівник психологічної служби повинен:

керуватися етичним кодексом психолога;

дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність вихованців, учнів, студентів, захищати їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри у тісному співробітництві з усіма учасниками педагогічного процесу;

пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків або осіб, які їх замінюють;

зберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих в процесі діагностики або корекційної роботи, якщо це може завдати шкоди вихованцеві, учню, студенту чи їх оточенню;

постійно підвищувати свій професійний рівень;

знати програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня знань, розвитку вихованців, учнів, студентів, вимоги державних стандартів до забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

4.6. Тривалість робочого тижня практичного психолога та соціального педагога визначається чинним законодавством з урахуванням типу навчального закладу.

V. Фінансування діяльності психологічної служби

5.1. Фінансування діяльності психологічної служби системи освіти та оплата праці практичних психологів і соціальних педагогів, працівників кабінетів (центрів), методистів здійснюється згідно з чинним законодавством.

5.2. Фінансування діяльності психологічної служби вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (у тому числі оплати праці її працівників) здійснюється за рахунок власних коштів вищого навчального закладу.

5.3. Працівникам психологічної служби системи освіти надаються окремі приміщення (кабінети) для проведення діагностичної, навчальної, тренінгової, консультативної, розвивальної і корекційної роботи.

Директор Українського науково-методичного
центру практичної психології і соціальної роботи В.Г. Панок

Додаток
до Положення про психологічну
службу системи освіти України

Нормативи чисельності практичних психологів і соціальних педагогів

Нормативи чисельності практичних психологів дошкільних навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність груп	максимальний норматив чисельності	чисельність груп	максимальний норматив чисельності
до 7	0,5	до 4	0,5
7 і більше	0,75	4 і більше	0,75
9 і більше	1,0	6 і більше	1,0

Посади практичних психологів дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу та комбінованого типу, у яких є 2 і більше груп компенсуючого типу, дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу, дошкільних навчальних закладів (центрів розвитку дитини) вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	до 99	0,25
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади практичних психологів спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), гімназій, ліцеїв, колегіумів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, позашкільних навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних навчальних закладів).

Посади соціальних педагогів дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу та центрів розвитку дитини вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	До 99	0 , 2 5
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади соціальних педагогів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), у тому числі навчально-реабілітаційних центрів, загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідних бюджетів (для державних і комунальних навчальних закладів).

У випадках, коли посади, перелічені в зазначених нормативах, не можуть забезпечити належне функціонування навчального закладу, за рахунок можливостей місцевого бюджету та інших джерел, передбачених чинним законодавством, можуть бути введені додаткові посади практичних психологів і соціальних педагогів.

Якщо посади практичних психологів та соціальних педагогів малокомплектних навчальних закладів передбачені у штатних розписах районних навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти, а не в навчальних закладах, то їхня чисельність розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Загальна чисельність учнів малокомплектних навчальних закладів}}{100 \text{ учнів}} = X,$$

де X – кількість ставок.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/9-352 від 27.08.2000 м. Київ

Міністру освіти
Автономної
Республіки Крим,
начальникам управлінь
освіти
обласних, Київської та

**Щодо планування діяльності, ведення документації і
звітності усіх ланок психологічної служби
системи освіти України**

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2000 р. N 385 та на численні запити з місць щодо планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України з метою удосконалення роботи республіканського (АР Крим), обласних, районних (міських) центрів (методистів) практичної психології і соціальної роботи, практичних психологів (соціальних педагогів) дошкільних, усіх типів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти Міністерство освіти і науки України Р Е К О М Е Н Д У Є:

4. Планування діяльності здійснювати за річним та щомісячним планом роботи (додатки 1-2). Річний план роботи психологічної служби є окремим розділом річного плану роботи навчального закладу або місцевого органу управління освітою.

При складанні річних планів роботи необхідно враховувати:

- участь у реалізації державних (регіональних, місцевих) програм, наказів та рішень колегій Міністерства освіти і науки України;
 - пріоритетні напрями діяльності навчального закладу та запити педагогічного колективу;
 - специфіку роботи з учнями (дітьми) на кожному віковому етапі їх розвитку; спеціалізацію і рівень кваліфікації практичного психолога (соціального педагога) навчального закладу.
4. **Ввести таку статистичну звітність** про роботу працівників психологічної служби (додаток 3):
 - для практичних психологів (соціальних педагогів) навчальних закладів - за чверть; для районних (міських) центрів (методистів) - за півріччя;

- для обласних центрів практичної психології і соціальної роботи - за навчальний рік.
- Звітність здійснюється за нормативами часу на основні види роботи практичного психолога та соціального педагога (додаток 4).

Регіональні центри (методисти) практичної психології і соціальної роботи за результатами роботи за навчальний рік, крім звіту, подають інформацію про психологічну службу та діяльність центрів або методистів (додатки 5 - 8).

3. Практичним психологам (соціальним педагогам) навчальних закладів ***вести таку документацію:***

- індивідуальні картки психолого-педагогічного діагностування (додаток 9);
- протоколи індивідуальних консультацій (додаток 10);
- журнали проведення корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи (додаток 12);
- журнали психологічного аналізу уроків (додаток 13);
- журнали щоденного обліку роботи (додаток 14);
- крім того, необхідно мати тижневий графік роботи (додаток 11).

Заступник Міністра

В. О. Огнев'юк

Додаток 1
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЗАТВЕРДЖУЮ
(ПОГОДЖЕНО)*

ПОГОДЖЕНО
(ЗАТВЕРДЖУЮ)*

Директор _____
(назва навчального закладу)

Директор районного
(міського) центру практичної
психології (методист)

(підпис) (прізвище, і., п/б.)

(підпис) (прізвище, і.,
п/б.)

ПЛАН

роботи практичного психолога (соціального педагога)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

на 200__-200__ навчальний рік

№ п\п	Зміст роботи з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, адміністрацією навчального закладу	Термін проведення	Де і з ким проводиться
1.	Психодіагностична робота		
2.	Консультаційна робота		
3.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота		
4.	Психологічна просвіта		
5.	Навчальна діяльність		
6.	Організаційно-методична робота		
7.	Зв'язки з громадськістю		

Психолог _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

Примітка: річний план роботи затверджується керівником навчального закладу освіти, у штат якого включена ставка практичного психолога (соціального педагога).

Додаток 2
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, і., п/б.)

ПЛАН

роботи практичного психолога (соціального педагога)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

за _____ місяць 200__ року

№ п\п	Зміст роботи з учнями (дітьми), підпрацівниками, батьками, адміністрацією навчального закладу	Термін проведення	Де і з ким проводиться	Норми часу
1.	Психодіагностична робота			
2.	Консультаційна робота			
3.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота			

4.	Психологічна просвіта			
5.	Навчальна діяльність			
6.	Організаційно-методична робота			
7.	Зв'язки з громадськістю			

Примітки:

а) *проставляються нормативи часу на види робіт, що виконуються практичними психологами (соціальними педагогами навчальних закладів освіти, затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.1996 р. № 339, із розрахунку 8-годинного робочого дня;*

б) *один примірник щомісяця подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту.*

Додаток 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, і., п/б.)

**СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про роботу практичного психолога (соціального педагога)**

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)
за _____ чверть 200__ - 200__ навчального року

№ п/п	Основні види роботи	Охоплено осіб	Затрачено годин
1	2	3	4

--	--	--	-------------------

1.	2.	3.	4.
3.	Індивідуальне консультування: а) учнів (дітей) всього: у т.ч. — дошкільного віку; — початкових класів; — середніх класів; — старших класів; — учнів ПТНЗ; — студентів ВНЗ I-II рівня акредитації. б) Педпрацівників. в) Батьків.		
4.	Групове консультування: а) учнів (дітей) всього: у т.ч. — дошкільного віку; — початкових класів; — середніх класів; — старших класів; — учнів ПТНЗ; — студентів ВНЗ I-II рівня акредитації. б) Педпрацівників. в) Батьків.		

5.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота (індивідуальна) з учнями (дітьми): а) індивідуальна (всього): у т.ч. – дошкільного віку; – початкових класів; – середніх класів; – старших класів; – учнів ПТНЗ; – студентів ВНЗ I-II рівня акредитації.	_____ – _____ – _____ – _____ – _____ –	
----	--	---	--

7.	Проведення ділових ігор, тренінгів для: а) педпрацівників; б) батьків.	_____ – _____	_____ – _____
8.	Психологічна просвіта, виступи перед: а) учнями (дітьми); б) педпрацівниками; в) батьками.		_____ _____ _____
9.	Навчальна діяльність (викладання психологічних дисциплін): – курси за вибором; – факультативні заняття; – гурткова робота.		_____ _____ _____
10.	Зв'язки з громадськістю, відвідування (кількість осіб; кількість годин, витрачених на заходи): – учнів (дітей) вдома; – батьків за місцем роботи;		_____ _____ _____

	– органів виконавчої влади та громадського самоврядування.		
--	--	--	--

Примітки:

Статистичний звіт про роботу:

- а) практичним психологом (соціальним педагогом) навчального закладу освіти за чверть подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту;
- б) директором районного (міського) центру (методистом) за півріччя подається в обласний центр практичної психології і соціальної роботи;
- в) директором обласного центру за навчальний рік подається в Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи.

Додаток 4

до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

Нормативи часу на основні види роботи практичного психолога (соціального педагога)

№ позиції	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи
1	2	3
Організаційно-методична робота		
1.	Складання плану роботи: на місяць на рік	План

	до листа Міністерств а освіти і науки України від 27.08.2000 р. №119-352	
2.	Складання звіту про виконану роботу: <i>за місяць (чверть)</i> <i>за півріччя (рік)</i>	Звіт
3.	Підготовка до проведення тренінгів, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, педпрацівниками	Один захід
4.	Підготовка до педагогічних консилиумів	Один захід
5.	Підготовка до виступів на батьківських зборах, педагогічних нарадах, семінарах для педагогів	Один захід
6.	Підготовка до проведення виховних годин з учнями (дітьми), навчальних занять (курси за вибором, факультативи, гуртки)	Один захід
7.	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць
8.	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (зкладах)	Один захід
9.	Участь в навчально-методичних семінарах (нарадах) психологів (соціальних педагогів)	Місяць
Психодіагностична робота		

10.	Індивідуальна психодіагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), педпрацівник, батько
11.	Групово психодіагностика, соціально-психологічні дослідження (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один клас (група дітей), група педпрацівників, батьків

1	2	3	4
Консультаційна робота			
12.	Індивідуальне консультування: а) учнів (дітей) у т.ч.: – дошкільного віку – початкових класів – середніх класів – старших класів б) педпрацівників в) батьків	Одна бесіда Одна бесіда Одна бесіда Одна бесіда Одна бесіда Одна бесіда Одна бесіда	 1,0 1,0 1,5 2,0 1,5 2,0
13.	Профконсультації з учнями (включаючи бесіди з батьками, педагогами) без проведення психодіагностичної роботи, у т.ч.: – середніх класів – старших класів	Один учень Один учень Один учень	 3,0 5,0
Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота			
14.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота з учнями (дітьми) у т.ч.: а) індивідуальна б) групова	Один учень (дитина) Один клас (група)	30,0 40,0

15.	Проведення ділових ігор, тренінгів для педпрацівників, батьків	Одна група	40,0
Психологічні просвіта			
16.	Виступи перед учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактично використаний час
Навчальна діяльність			
17.	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків	Одне заняття	1,0
Зв'язки і громадськістю			
18.	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2.0
19.	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
20.	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5

Примітки:

Приводяться упорядковані під звітність практичного психолога (соціального педагога) нормативи, розроблені Національним центром продуктивності Міністерства праці України та затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.95 р. № 339.

У звітах на види робіт, які не включені до даного переліку, але виконувалися практичними психологами (соціальними педагогами), проставляється фактично використаний час, якщо ці роботи відносяться до їх посадових обов'язків.

Додаток 7
до листа
Міністерства
освіти і науки
України

Мережа районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи (методистів) _____ області.

№ п/п	Назва району (міста)	Чисел ьність вихова нців дошкі льних та загаль ноосві тніх навчал ьних заклад ів	Центри практичної психології і соціальної роботи					
			районн і	кі л ь кі ст ь ст а в о к	міські	кі л ь кі ст ь ст а в о к	району	міста
1.								
2.								
...								
	Всього по області							

Додаток 8
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

**Освітній рівень практичних психологів (соціальних педагогів)
навчальних закладів освіти _____ району
_____ області.**

	Назва району, міста, навчального закладу	Кількість практичних психологів, соціальних педагогів	Освіта практичних психологів			Освіта соціальних педагогів				
			Спеціаліст, магістр		Бакалавр	Інша освіта	Спеціаліст, магістр		Бакалавр	Інша освіта
			випуск	курсів			випуск	курсів		
1.										
2.										
...										

	Всього:									
--	---------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Кваліфікаційний рівень практичних психологів (соціальних педагогів) навчальних закладів освіти _____ району _____ області

№ п/п	Назва району, міста, навчального закладу	Кількість практичних психологів, соціальних педагогів	Кваліфікація практичних психологів				Кваліфікація соціальних педагогів			
			С п е ц і а л і с т	С п е ц і а л і П к а т е г о р і ї	С п е ц і а л і П к а т е г о р і ї	Спеціаліст вищої категорії	С п е ц і а л і с т	С п е ц і а л і П к а т е г о р і ї	С п е ц і а л і с т	Спеціаліст вищої категорії
1.										
2.										
...										
	Всього:									

Додаток 9

до листа Міністерства освіти і науки України
від 27.08.2000 р.
№119-352

Індивідуальні картки психолого-педагогічного діагностування

Учнів _____ класу

(дітей _____ групи)

(назва навчального закладу)

Соціально-демографічний паспорт учня (дитини) та його (її) сім'ї.

№ п/п	Дата проведення	Назва методики	Короткий результат. Висновки та рекомендації

Додаток 10

до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

**Протоколи індивідуальних консультацій
практичного психолога**

(назва навчального закладу)

№ п/п	Дата проведення	Проблема звернення	Короткий запис змісту консультації

Примітка: конфіденційна інформація про клієнта надається лише з дозволу директора районного (міського) центру практичної психології і соціальної роботи або методиста.

Додаток 11
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____
(назва навчального
закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п/б.)

ГРАФІК РОБОТИ

практичного психолога _____
(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ДНІ ТИЖНЯ	Інтервали робочого часу	
	З _____ год.	До _____ год.
Понеділок		
Вівторок		
Середа		
Четвер		

П'ятниця		
----------	--	--

Додаток 12
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЖУРНАЛ
проведення корекційно-відновлювальної
та розвивальної роботи практичним психологом

(назва навчального закладу)

№ п/ п	Прізвище , ім'я учня (дитини)	Форма роботи		Тематика роботи	Методи роботи	Дата проведення. Облік відвідуванн я					
		індивідуальн а	групова								

Примітка: невід'ємною частиною журналу є затверджені програми корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи з певними категоріями учнів (дітей).

Додаток 13

до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЖУРНАЛ
психологічного аналізу уроків (занять) практичним
психологом

(назва навчального закладу)

Дата спостереження:

Клас (група)

“ _____ ” _____ 200__ р.

Учитель (вихователь) _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Хід уроку (заняття) чи навчально-виховного заходу	Аналіз спостережень. Висновки та рекомендації
І. Навчальна діяльність та емоційний стан учнів (дітей)	
2. Структура та динаміка уроку (заняття, заходу)	
3. Аналіз діяльності вчителя (вихователя)	

Примітка: психологічний аналіз уроків (занять) здійснюється на запит адміністрації навчального закладу.

Додаток 14
до листа
Міністерства
освіти і науки
України
від 27.08.2000 р.
№119-352

ЖУРНАЛ

щоденного обліку роботи практичного психолога

(назва навчального закладу)

Дата	Кількість годин	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилася	Кількість осіб

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

28.12.2006 р.

№ 864

Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України

На виконання пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2006 р. № 631 „Про вжиття вичерпних заходів, спрямованих на дотримання законодавства щодо захисту прав неповнолітніх” та забезпечення належної роботи соціальних педагогів в навчальних закладах

н а к а з у ю :

1. Затвердити кваліфікаційні характеристики соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами, практичного психолога навчального закладу системи Міністерства освіти і науки України (додатки 1-3).

2. Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1 Забезпечити виконання спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи із сім’ями, які опинилися у складних життєвих обставинах” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 12 липня 2006 р. за № 824/12698).

2.2 Проаналізувати стан кадрового забезпечення та до початку 2007-2008 навчального року увести посади соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами, практичних психологів в усі типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти відповідно до нормативів їхньої чисельності (лист Міністерства освіти і науки України від 15.06.2004 р. № 1/9-324).

3. Керівникам навчальних закладів забезпечити:

3.1 Планування діяльності соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами за річним та щомісячним планом роботи (додатки 4-5) за тимчасовими нормативами часу на основні види роботи практичного психолога та соціального педагога (додаток 6).

3.2 Ведення соціальними педагогами журналів реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів (додаток 7); графіків роботи на тиждень (додаток 8); журналів щоденного обліку роботи (додаток 9); соціальних паспортів класу (додаток 10); облікових карток соціального супроводу сімей дітей (додаток 11); актів обстеження матеріально-побутових умов проживання дітей (додаток 12); переліків суб'єктів соціально-педагогічної діяльності в мікрорайоні навчального закладу (додаток 13).

4. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) у 1 півріччі 2007 року провести нараду керівників обласних психологічних служб щодо діяльності соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчального закладу.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Т.в.о. Міністра

Б.М. Жебровський

Додаток 1
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей та молоді в системі освіти, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції та інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку.

Виконує функції:

— діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

- консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

- захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

- профілактичну:

переконає учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

- соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді;

- організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їх участь у науковій, технічній, художній творчості. Залучає громадські організації, творчі спілки, окремих громадян тощо до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи.

Займається профілактикою правопорушень неповнолітніх. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки учнів різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, у позашкільних закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей та учнів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, вивчати відхилення у поведінці школярів, молоді; проводити профілактичну роботу з попередження девіантної поведінки, а також розробляти програми та проекти роботи з “дітьми вулиці”, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування, сприяти прояву ініціативи, активізації суб’єктивної позиції вихованців (клієнтів); організовувати взаємодію педагогічного колективу, батьків, громадських об’єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, медичних установ тощо щодо виховання,

оздоровлення, здійснення соціального патронажу, профілактичної роботи і соціальної реабілітації дітей та підлітків.

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток особистості дитини як найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації педагогічної роботи серед дітей, молоді, батьків, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 8 років.

Соціальний педагог I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 5 років.

Соціальний педагог II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 3 років.

Соціальний педагог має вищу або середню освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, професійно компетентний, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей-інвалідів шкіл-інтернатів, спеціальних та санаторних шкіл, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, охорони здоров'я, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції, інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини з особливими потребами до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку

Здійснює функції:

– діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

- консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

- захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

- профілактичну:

переконає учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

- соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді; проводить роботу, спрямовану на відновлення фізичного стану дітей-інвалідів, їхніх соціальних функцій;

- організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розвитку дітей з обмеженими можливостями, поліпшенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної і економічної активності дітей-інвалідів, підприємницької ініціативи, інтелектуального, трудового потенціалу.

Сприяє виявленню та розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їхню участь у науковій, технічній, художній творчості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді з урахуванням медико-фізіологічних та соціально-психологічних можливостей.

Залучає різні установи, громадські організації, творчі спілки, окремих громадян до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи з дітьми-інвалідами.

Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя, займається профілактикою правопорушень неповнолітніх тощо. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні

процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки дітей з обмеженими можливостями різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості дітей-інвалідів; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, де виховується інвалід, у позашкільних закладах, спеціальних та лікувально-оздоровчих закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей-інвалідів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; взагалі і дітей з особливими потребами зокрема, культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей з особливими потребами; проводити профілактичну роботу з попередження їхньої девіантної поведінки, а також розробляти та організовувати програми та проекти виховної, превентивної, корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми-інвалідами; впроваджувати масові, колективні та індивідуальні форми та методи реабілітації дітей та підлітків-інвалідів; розробляти соціальні моделі та застосовувати методи навчання, виховання та спілкування осіб з обмеженими фізичними можливостями; займатись посередницькою діяльністю в сфері виховання та соціальної допомоги; працювати в умовах неформального спілкування, сприяючи прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів).

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації соціально-педагогічної роботи серед дітей-інвалідів та їхніх батьків, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 8 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, дотримується вимог етичного кодексу, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 5 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання дітей-інвалідів, дотримується вимог етичного кодексу, досяг вагомої якості соціально-педагогічної праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 3 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами має вищу або середню педагогічну освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, професійно компетентний, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 3
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Практичний психолог

Посадові обов'язки

Бере участь в організації освітньо-виховного процесу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей, підлітків, молоді, зміцнення і захисту їхнього психічного здоров'я. Виявляє причини, що утруднюють становлення особистості дитини. Шляхом психодіагностики, консультування, психопрофілактики, психолого-педагогічної корекції, надає допомогу вихованцям, учням, учителям, батькам у вирішенні питань навчання, виховання і розвитку дітей та підлітків. Проводить психолого-педагогічну діагностику їхньої готовності до навчання, допомагає у виборі загальноосвітнього навчального закладу, профілю навчання згідно з рівнем індивідуального розвитку. Планує, розробляє, впроваджує в практику розвиваючі, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням статевих, вікових, інших особливостей дітей. Сприяє пошуку, відбору, розвитку обдарованих дітей, вибору молоддю професії з урахуванням їхньої підготовки та здібностей. Виявляє і обстежує вихованців, учнів, які потребують соціально-психологічної корекції, надає їм психолого-педагогічну допомогу. Настановленням і особистим прикладом утворює повагу до принципів загальнолюдської моралі, батьків, жінки, культурно-національних, духовних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища тощо. Готує вихованців, учнів до життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Дотримується педагогічної етики та етичного кодексу психолога, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя. Здійснює первинну профілактику алкоголізму, наркоманії, інших шкідливих звичок серед дітей, підлітків. Проводить психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки, психологічну реабілітацію неповнолітніх. Бере участь у роботі комісій з питань соціально-правового захисту дітей, психолого-медико-педагогічних консультацій тощо. Сприяє формуванню психологічної культури вихованців, учнів, учителів, батьків. Консультує керівників, працівників навчальних закладів та освітніх установ з питань психології організації та управління навчально-виховним процесом. Постійно підвищує свій професійний рівень, загальну культуру.

Повинен знати

Повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. Має знати загальну, соціальну,

педагогічну, вікову психологію, психологію особистості, загальну педагогіку, основи дефектології, сексології, профорієнтації і психології праці, психодіагностики, психопрофілактики, психотерапії, психогігієни, структуру системи освіти, психологію управління; форми, методи, засоби ефективного навчання і виховання, діагностики і корекції психічного розвитку дитини; програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня освіти дітей, вимоги до нормативного забезпечення навчально-виховного процесу; індивідуальні характеристики вихованців, учнів, соціальні, культурні, психологічні інші умови їхнього навчання та виховання; основні напрямки і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, етичний кодекс психолога, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей та молоді; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Ефективно застосовувати професійні знання в практичній діяльності: проводити психологічну діагностику, соціально-психологічні обстеження, індивідуальні та групові консультації з дітьми і дорослими, здійснювати індивідуальну і групову психокорекцію, розробляти і реалізовувати програми профілактики відхилень у поведінці та розвитку, формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки, здійснювати соціально-психологічну і психолого-педагогічну експертизу, за результатами своєї діяльності готувати звіти, висновки і рекомендації для педагогів, батьків, вихованців, органів і установ освіти; здійснювати педагогічну (просвітницьку) роботу в галузі психології; розв'язувати конфлікти; самостійно підвищувати свій професійний рівень.

Повинен мати

Ціннісні орієнтації, спрямовані на всебічний культурний, духовний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, творчу психолого-педагогічну діяльність, розвинуті комунікативні здібності і навички, глибокі і системні професійні знання.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Практичний психолог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, проявляє високий рівень професіоналізму, ініціативи, творчості, дотримується етичного кодексу психолога, досконало володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, досяг високої результативності, якості своєї праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування, має власні

методичні розробки. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 5 років.

Практичний психолог I категорії має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», “Практична психологія” виявляє ґрунтовну професійну компетентність, дотримується етичного кодексу психолога, добре володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення педагогічного процесу, досяг значних результатів у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 3 років.

Практичний психолог II категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, виявляє достатній професіоналізм, дотримується етичного кодексу психолога, використовує сучасні форми, методи психологічного забезпечення навчання та виховання, розвитку дітей, вихованців, учнів, досяг вагомої результативності у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 1 року.

Практичний психолог має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, професійно компетентний, дотримується етичного кодексу психолога, забезпечує нормативні рівні психологічної підтримки навчально-виховного процесу, задовольняє етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 4
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12..2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

(ПОГОДЖЕНО)*

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п'б)

ПОГОДЖЕНО

(ЗАТВЕРДЖЕНО)*

Директор районного (міського)
центру практичної психології
(методист РМК)

(підпис)
і., п'б)

(прізвище,

ПЛАН
роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)
на 200__-200__ навчальний рік

№ п\п	Функції по роботі з учнями (дітьми), підпрацівниками, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведення	Де і з ким проводиться
	1. Діагностичні		
	2. Прогностичні		
	3. Консультативні		
	4. Захисні		
	5. Профілактичні		
	6. Соціально-перетворювальні		
	7. Організаційні		

Примітка: річний план роботи затверджується керівником навчального закладу, у штат якого включена ставка соціального педагога (соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами).

Додаток 5
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12..2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п'б)

ПЛАН

роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)
на _____ місяць 200__ року

№ п/п	Функції по роботі з учнями (дітьми), підприємцями, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведенн я	Де і з ким проводитьс я	Норми часу*
	1. Діагностичні			
	2. Прогностичні			
	3. Консультативні			
	4. Захисні			
	5. Профілактичні			
	6. Соціально-перетворювальні			
	7. Організаційні			

Приміт

ки:

а) проставляються нормативи часу на види робіт, що виконуються соціальними педагогами (соціальними педагогами по роботі з дітьми-інвалідами) навчальних закладів, затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.1996 р. № 339, із розрахунку 8-годинного робочого дня;

б) один примірник щомісяця подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту РМК.

Додаток 6

до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12..2006 р. № 864

**Тимчасові нормативи часу на основні види роботи
практичного психолога**

№ позиції	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи	Норматив и часу (год)
1	2	3	4
	Організаційно-методична робота		
1.	Складання плану роботи: на місяць на рік	План --“-- --“--	2,5 6,0
2.	Складання звіту про виконану роботу: за місяць (чверть) за півріччя (рік)	Звіт --“-- --“--	4,0 8,0
3.	Підготовка до проведення тренінгів, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, підприємцями	Один захід	7,0
4.	Підготовка до педагогічних консиліумів	Один захід	5,0
5.	Підготовка до виступів на батьківських зборах, педагогічних нарадах, семінарах для педагогів	Один захід	3,0
6.	Підготовка до проведення виховних годин з учнями (дітьми), навчальних занять (курси за вибором, факультативи, гуртки)	Один захід	3,0
7.	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць	8,0
8.	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (закладах)	Один захід	5,0
9.	Участь в навчально-методичних семінарах (нарадах) психологів (соціальних педагогів)	Місяць	8,0
	Психодіагностична робота		
10.	Індивідуальна психодіагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), підприємець, батько	6,0

11.	Групові психодіагностика, соціально-психологічні дослідження (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один клас (група дітей), група педпрацівників, батьків	16,5
	Консультаційна робота		
12.	Індивідуальне консультування: а) учнів (дітей) у т.ч.: дошкільного віку початкових класів середніх класів старших класів б) педпрацівників в) батьків	Одна бесіда --"-- --"-- --"-- --"-- --"-- --"--	 1,0 1,0 1,5 2,0 1,5 2,0
1	2	3	4
13.	Профконсультації з учнями (включаючи бесіди з батьками, педагогами) без проведення психодіагностичної роботи, у т.ч.: - середніх класів - старших класів	Один учень --"-- --"--	 3,0 5,0
.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота		
14.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота з учнями (дітьми) у т.ч.: а) індивідуальна б) групові	Один учень (дитина) Один клас (група)	30,0 40,0
15.	Проведення ділових ігор, тренінгів для педпрацівників, батьків	Одна група	40,0
	Психологічна просвіта		
16.	Виступи перед учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактично використаний час
	Навчальна діяльність		
17.	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків	Одне заняття	1,0
	Зв'язки з громадськістю		

18.	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2,0
19.	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
20.	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5

* Примітки:

Приводяться упорядковані під звітність практичного психолога нормативи, розроблені Національним центром продуктивності Міністерства праці України та затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.95 р. № 339.

Додаток 7
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів

(назва навчального закладу)

№ п/п	Дата проведення	Проблема звернення	Короткий запис змісту консультації

Примітка: конфіденційна інформація про клієнта надається лише з дозволу директора навчального закладу, керівника районного (міського) центру практичної психології і соціальної роботи або методиста РМК.

Додаток 8
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я,
по-батькові)

ГРАФІК РОБОТИ
соціального педагога _____
(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Дні тижня	Інтервали робочого часу	
	з _____ год.	по _____ год.
Понеділок		
Вівторок		
Середа		
Четвер		
П'ятниця		

Додаток 9
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ
щоденного обліку роботи
соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

(назва навчального закладу)

Дата	К-сть год.	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилася	К-сть осіб
				ь	

СОЦІАЛЬНИЙ ПАСПОРТ

_____ класу _____

(назва навчального закладу)

1-й сем., 2-й сем. (підкреслити)

200__ - 200__ навчального року

Класний

керівник

№ з/п	ППП дитини	Дата народження	Домашня адреса, тел.	ППП батьків	Категорія (код)*	Дата відвідув.
1.						
2.						
3.						
...						

(Відвідує і заповнює класний керівник)

* *Коди складної життєвої ситуації* (відповідно до спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи із сім’ями, які опинилися у складних життєвих обставинах”, зареєстровано в Мінюсті України 12 липня 2006 р. за № 824/12698):

- 01 – інвалідність батьків або дітей;
- 02 – вимушена міграція;
- 03 – наркотична або алкогольна залежність одного з членів сім’ї;
- 04 – перебування одного з членів сім’ї у місцях позбавлення волі;
- 05 – важковиховуваність дитини, девіантність;
- 06 – насильство в сім’ї;
- 07 – безпритульність;
- 08 – сирітство;
- 09 – складні стосунки в сім’ї, психологічний розлад;
- 10 – відсутність житла або роботи;
- 11 – бездоглядність;

12 – виникнення ризику для здоров'я та життя (зокрема, проживання на екологічно забруднених територіях, в районі епідемії, антисанітарних умовах тощо);

13 – інше (дописати)

I. Гендерна характеристика класу:

1.1 кількість хлопців - _____

1.2 кількість дівчат – _____

II. Стан здоров'я учнів:

№ з/п	ППП дитини	Здоров(а)	Тимчас. розлади здоров'я	Хронічні соматич. хвороби	Психосоматич. захвор.	Інвалід	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює медпрацівник)

III. Види позанавчальної діяльності учнів:

№ з/п	ППП дитини	Музична школа	Спорт. секція	Гурток, клуб ін.	Інше	Не відв. ПНЗ	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює класний керівник)

IV. Соціальна поведінка учнів:

№ з/п	ППП дитини	Скоїв(ла) правопор.	Стоїть на обліку кр. міліції	Адиктивна поведінка	Системат. порушує дисципл.	Конфлікти з вчител., учнями
1.						
2.						
3.						
...						

(Заповнює класний керівник)

V. Інформація про соціальне середовище розвитку учнів:

№ з/п	ППП дитини	Повна сім'я	Неповна сім'я	Вихов. пр.батьк. (опікуни)	Мало-забезпеч. сім'я	Багато-дітна сім'я	Інше
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює класний керівник)

На підставі соціальних паспортів класів соціальний педагог заповнює соціальний паспорт навчального закладу, журнал обліку сімей дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах (див. спільний наказ Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р.), тощо.

Додаток 11
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

ОБЛІКОВА КАРТКА

сім'ї дитини _____
щодо якої здійснюється соціальний супровід

Тип сім'ї (поставити відповідну позначку)

багатодітна	неповна	малозабезпечена

Батько

(П.І.П., рік народження)

Мати

(П.І.П., рік народження)

Кількість членів сім'ї, у т.ч. до 18 років

Місце проживання сім'ї

(індекс, область, район, місто (село, селище), вулиця, будинок, квартира, телефон)

Підстава для організації соціального супроводу

(див. додаток 10 „Коди складної життєвої ситуації”)

Надана допомога

Суб’єкт(и) соціального супроводу

Терміни здійснення соціального супроводу

Причини зняття з соціального супроводу (поставити відповідну позначку):

Подолання сім’єю складної життєвої ситуації	Відмова сім’ї від допомоги, якщо це не загрожує іншим особам	Переїзд сім’ї (зміна місця проживання)	Рішення щодо неповнолітніх дітей	Інше (написати)

Додаткова інформація

Соціальний педагог н/закладу _____

Додаток 12
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

АКТ
обстеження матеріально-побутових умов проживання дитини

- 1.Прізвище, ім’я та по батькові заявника _____
- 2.Рік народження _____
- 3.Адреса _____

4. Вид та розмір пенсії (допомоги) _____
5. Працює, розмір зарплати (не працює) _____
6. Особи, які прописані і проживають разом із заявником (склад сім'ї, їх вік, статус, розміри їх пенсій та зарплат, майновий стан, джерела прибутку, наявність автотранспорту, пільг, субсидій, компенсацій тощо) :

1.

2.

3.

7. Підсобне господарство, характеристика, розміри _____
8. Житлово-побутові умови проживання:
(стан житла, стан здоров'я, умови проживання, забезпечення паливом, невідкладні проблеми тощо) _____
9. Висновок в доцільності надання допомоги _____
10. Члени комісії:

1.

(посада, прізвище, підпис)

2.

3.

М.п.

” __ ” _____ 200__ р.

Додаток 13
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

СУБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МІКРОРАЙОНІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

До суб'єктів соціально-педагогічної діяльності відносяться державні, громадські організації, фізичні особи, що здійснюють соціальну політику в Україні та надають соціально-педагогічні послуги різним категоріям учнівської молоді.

Суб'єкти соціально-педагогічної діяльності	Перелік суб'єктів соціально-педагогічної діяльності, з якими взаємодіє соціальний педагог в мікрорайоні навчального закладу
Державні організації	Державні виконавчі органи та органи місцевого самоврядування: Структури Міністерства праці та соціальної політики: центри зайнятості, притулки для неповнолітніх, кризові центри. Структури Міністерства охорони здоров'я: лікарні та поліклініки, санаторно-курортні установи, санітарно-профілактичні установи, анонімні медичні кабінети. Структури Міністерства освіти і науки: відділи освіти, методичні кабінети, центри опіки та піклування (опікунські ради), центри практичної психології і соціальної роботи, навчальні заклади різних типів та форм власності, центри дитячої та юнацької творчості. Структури Міністерства сім'ї, дітей та молоді: відділи у справах сім'ї та молоді, центри соціальних служб для молоді, дружні клініки для молоді, реабілітаційні центри Структури Міністерства внутрішніх справ: виправно-трудова установа, приймальники-розподільники, служби у справах неповнолітніх, кримінальна міліція у справах неповнолітніх Структури Міністерства культури: бібліотеки, кінотеатри, будинки культури інше. Структури Державного комітету спорту і туризму: стадіони, басейни, спортзали, тіри, оздоровчі центри, спортивні секції, клуби інше
Недержавні організації	Благодійні фонди, товариства, політичні партії та їх осередки, що працюють з молоддю та дітьми (СПОУ, Пласт, УНКМО інше), громадські об'єднання, приватні соціальні служби, відділення міжнародних організацій (ПРООН, ЮНІСЕФ, Товариство Червоного Хреста, тощо).
Фізичні особи	Соціальні працівники, соціальні педагоги, практичні психологи, реабілітологи, медичні працівники, вчителі, тренери, волонтери.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

м. Київ

Від 05.03.08

№ 1/9-128

Міністру освіти і науки
Автономної
Республіки Крим,
начальникам
управлінь освіти і науки
обласних,
Київської та
Севастопольської
Міських державних
адміністрацій

На виконання заходів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2006 року № 864 “Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України”, та на численні запити з місць від працівників психологічних служб системи освіти міністерств рекомендує:

1. Статистичний звіт соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів готувати відповідно до встановленого зразка (додаток 1).
2. Звітність соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів здійснюється за нормативами часу на основні види роботи (додаток 2).
3. Планування діяльності практичного психолога, соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів здійснювати за річним планом роботи (обов’язково), місячним (за потребою), щоденним обліком роботи (обов’язково).

Додаток на 5 аркушах.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

Панок В.Г. 252-70-11

Додаток 1

до листа Міністерства
освіти і науки України
від _____ 2008р. № _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п/б)

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про роботу соціального педагога

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

за _____ чверть 200__ - 200__ навчального року

№ п/п	Функції та основні види робіт	К-сть осіб	К-сть класів (груп)	Витраче- ний час
1	2	3	4	5
1.	Діагностичні			
	Індивідуальна діагностика: а) учнів (дітей) всього: у т.ч. – дошкільного віку; - початкових класів;	_____ _____ _____		_____ _____ _____

3.	Захисні зв'язки з громадськістю, відвідування (кількість дітей/заходів): - учнів (дітей), студентів у гуртожитку, сімей вдома; - батьків за місцем роботи; - органів виконавчої влади та громадського самоврядування. - участь в судових засіданнях щодо розгляду справ стосовно неповнолітніх	_____ _____ _____ _____ _____		_____ _____ _____ _____ _____
4.	Соціально-перетворювальні та профілактичні Розвивальна групова робота з учнями (дітьми), студентами (всього): у т.ч. – дошкільного віку; - початкових класів; - середніх класів; - старших класів; - учнів ПТНЗ - студентів ВНЗ	_____ _____ _____ _____ _____ _____		_____ _____ _____ _____ _____ _____
	Проведення ділових ігор, інтерактивних занять, тренінгів, інтерактивних занять для: а) педпрацівників; б) батьків/опікунів.	_____ _____		_____ _____
	Просвіта, виступи перед: а) учнями (дітьми), студентами; б) педпрацівниками; в) батьками/опікунами г) іншими представниками громади	_____ _____ _____ _____		_____ _____ _____ _____

	Навчальна діяльність (кількість класів, груп): - курси за вибором; - факультативні заняття; - гурткова робота.			
5.	Організаційні Обстеження житлово-побутових умов дітей-сиріт, багатодітних сімей, сімей, які перебувають в кризовій ситуації та ін. категорій (та/або за запитом) (кількість дітей/заходів) Складання акту обстеження житлово-побутових умов (іншого документу) Оформлення документації на оздоровлення дітей Оформлення інших документів (вказати) Інші види робіт (вказати)			

***Примітки.**

Дані про проведену групову роботу повинні бути відображені у кількості осіб та кількості груп відповідно.

Статистичний звіт про роботу соціального педагога навчального закладу освіти за семестр подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту.

Додаток 2

**Нормативи часу на основні види роботи
соціального педагога, соціального педагога по роботі з
дітьми-інвалідами**

№	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи	Нормати часу (год.)
	2	3	4
	Організаційно-методична робота		
	Складання плану роботи: на місяць	План --“--	2,5
	на рік	--“--	6,0
	Складання звіту про виконану роботу: за місяць (чверть)	Звіт --“--	4,0
	за півріччя (рік)	--“--	8,0
	Підготовка до проведення тренінгів, інтерактивних занять, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, педпрацівниками	Один захід	7,0
	Підготовка до педагогічних консиліумів	Один захід	5,0
	Підготовка до виступів на батьківських педагогічних нарадах, семінарах для	Один захід	3,0
	Підготовка до проведення виховних учнями (дітьми), навчальних занять вибором, факультативи, гуртки)	Один захід	3,0
	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць	8,0
	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (закладах)	Один захід	5,0
	Участь в навчально-методичних (нарадах) соціальних педагогів	Місяць	8,0
	Складання та корекція банку даних (списків учнів/студентів, сімей різних соціальних категорій тощо)	Один список	Фактичн

	Робота з документами: опрацювання нормативно-правових актів, написання листів, позовів та ін.	Один документ	Фактичн
	Проведення/участь у благодійних акціях	Один захід	Фактичн
	Соціально-педагогічні дослідження (обстеження)		
	Індивідуальна діагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), підпрацівник, батько	3,0
	Групова діагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків рекомендацій): - спостереження, - анкетування; - соціометричне дослідження; - референтометрія; - експертне опитування	Один клас (група дітей), група підпрацівників, батьків	6,0
	Консультативна робота		
	Індивідуальне консультування (бесіда): а) учнів (дітей) у т.ч.: початкових класів середніх класів старших класів б) учнів ПТНЗ в) студентів ВНЗ б) підпрацівників в) батьків/опікунів	Одна бесіда --“-- --“-- --“-- --“-- --“-- --“-- --“--	 1,0 1,5 1,5 1,5 1,5 1,5 2,0
	<i>Проведено групових консультацій:</i> а) учнів (дітей) всього: - початкових класів; - середніх класів; - старших класів. б) учнів ПТНЗ в) студентів ВНЗ г) підпрацівників д) батьків/опікунів.	Одна група --“-- --“-- --“-- --“-- --“-- --“-- --“--	 1,0 1,0 1,0 1,5 1,5 1,5 2,0

	Профілактична та розвивальна робота		
	Соціально-реабілітаційна та розвивальна робота з учнями/студентами (дітьми) у т.ч.:	Один учень	12,0
	а) індивідуальна	Один клас (група)	18,0
	б) групова		
	Проведення ділових ігор, тренінгів для учнів, студентів, педпрацівників, батьків/опікунів	Одна група	20,0
	<i>Психологічна просвіта:</i>		
	Виступи перед учнями/студентами (дітьми), педпрацівниками, батьками/опікунами в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактичн
	<i>Навчальна діяльність:</i>		
	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків	Одне заняття	1,0
	<i>Зв'язки з громадськістю:</i>		
	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2,0
	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
	Участь в судових засіданнях щодо розгляду справ стосовно неповнолітніх	Один захід	Фактичн
	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5
	Соціальне інспектування		
	Обстеження житлово-побутових умов дітей-сиріт, багатодітних сімей, сімей, які перебувають в кризовій ситуації та ін. категорій (та/або за запитом)	Одне обстеження	3,0
	Складання акту обстеження житлово-побутових умов (іншого документу)	Один документ	1,0
	Оформлення документації на оздоровлення дітей	Один документ	1,0

	Оформлення інших документів	Один документ	Фактичн
--	-----------------------------	---------------	---------

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

08.12.2005 р. №1/9-701

Міністру освіти і науки
Автономної
Республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій

Про освітній та кваліфікаційний рівень практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів

З приводу чисельних звернень щодо визначення освітнього та кваліфікаційного рівня практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів Міністерство освіти і науки України повідомляє наступне.

Міністерство освіти і науки України листом від 15.06.2004 р. №1/9-342 "Про внесення змін і доповнень до нормативів чисельності практичних психологів і соціальних педагогів" визначило, що "посади практичних психологів вводяться в штати загальноосвітніх та інших

навчальних закладів системи загальної середньої освіти при умові наявності спеціалістів з *фаховою освітою* за нормативами чисельності практичних психологів закладів та установ освіти в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат”

“Посади соціальних педагогів вводяться в штати загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти (незалежно від посад практичних психологів) при умові наявності спеціалістів з *фаховою освітою* за нормативами чисельності соціальних педагогів закладів та установ освіти в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат”

Діюча кваліфікаційна характеристика “практичного психолога”, затверджена наказом Міністерства освіти України від 20.08.1993 р. № 310, передбачає:

Практичний психолог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія, проявляє високий рівень професіоналізму, ініціативи, творчості, досконало володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, досяг високої результативності, якості своєї праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служить прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи не менше 8 років, у тому числі на посаді практичного психолога освітньої установи – не менше 5 років.

Практичний психолог I категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, виявляє ґрунтовну професійну компетентність, добре володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення педагогічного процесу, досяг значних результатів у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи не менше 5 років, у тому числі на посаді практичного психолога освітньої установи – не менше 3 років.

Практичний психолог II категорії має вищу психологічну освіту, виявляє достатній професіоналізм, використовує сучасні форми, методи психологічного забезпечення навчання та виховання, розвитку дітей, вихованців, учнів, досяг вагомої результативності у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи не менше 3 років, у тому числі на посаді практичного психолога освітньої установи – не менше 1 року.

Практичний психолог має вищу психологічну освіту, професійно компетентний, забезпечує нормативні рівні психологічної підтримки педагогічного процесу, задовольняє загальні етичні та культурні вимоги до педагогічних працівників.

Діюча кваліфікаційна характеристика “соціального педагога”, затверджена наказом Міністерства освіти України від 20.08.1993 р. №310, передбачає:

Соціальний педагог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації педагогічної роботи серед дітей, молоді, батьків, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Педагогічний стаж - не менше 8 років.

Соціальний педагог першої категорії має вищу освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, як виняток, іншу вищу педагогічну, гуманітарну освіту, дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досягнув значної якості соціально-педагогічної діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Педагогічний стаж - не менше 5 років (у випадку відсутності вищої освіти із відповідної спеціальності необхідний стаж роботи на посаді соціального педагога становить 7 років).

Соціальний педагог другої категорії має вищу освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, дотримується вимог етичного кодексу, виявляє достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Педагогічний стаж - не менше 3 років (у випадку відсутності вищої освіти із відповідної спеціальності необхідний стаж роботи на посаді соціального педагога становить 5 років).

Соціальний педагог має вищу або середню освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, як виняток, іншу вищу педагогічну освіту, дотримується вимог етичного кодексу, професійно компетентний, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Пунктом 5.9 Типового положення про атестацію педагогічних працівників України із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти України від 01.12.1998 р. №419, передбачено, що практичним психологам і соціальним педагогам, які не мають відповідної фахової освіти й прийняті на роботу в навчальні заклади до 1996 р. (набуття чинності Закону України "Про освіту" в редакції від 23 березня 1996 р.), та володіють достатнім практичним досвідом роботи, якісно і в повному обсязі виконують свої

посадові обов'язки, за умови проходження відповідного підвищення кваліфікації за рішенням атестаційної комісії, як виняток, може присвоюватись кваліфікаційна категорія: вища – за наявності стажу роботи на займаній посаді не менше 8 років; перша – 6 років; друга – 5 років.

Перший заступник Міністра

Б.М. Жебровський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 691 від 19.10.2001

Про затвердження Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук від 15 серпня 2001 р. № 592/33 про забезпечення розвитку психологічної служби в системі освіти України та з метою забезпечення належних умов праці практичним психологам (соціальним педагогам) навчальних закладів НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів (додається).

2. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських

державних адміністрацій зобов'язати керівників дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти виділити окремі приміщення для психологічних кабінетів і забезпечити їх відповідним обладнанням та устаткуванням.

3. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника державного секретаря Науменка Г.Г.

Державний секретар

В.О.Зайчук

Затверджено
Наказ Міністерства

і науки

У країни
19.10.2001 N

691

**Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх
та
інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти**

1. Загальні положення

- 1.1. Психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти (далі - навчальних закладів) - це спеціально обладнане приміщення для здійснення професійної діяльності практичного психолога (соціального педагога).
- 1.2. В кабінеті забезпечується своєчасне і систематичне вивчення психофізичного, соціального розвитку дітей та учнів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей. Кабінет діє з метою виявлення і створення оптимальних соціально-психологічних умов для розвитку і саморозвитку дітей та учнів, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.
- 1.3. Робота в психологічному кабінеті здійснюється відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.1999 р. N 127 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 30.12.1999 р. за N 922/4215), із змінами і доповненнями, затвердженими наказом

Міністерства освіти і науки України від 07.06.2001 р. N 439 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 09.07.2001 р. за N 570/5761), у тісному взаємозв'язку з іншими навчальними кабінетами, з використанням технічних засобів, методичного, довідкового та роздаткового матеріалу.

- 1.4. Навчальний заклад забезпечує організаційні, фінансові та матеріальні умови, необхідні для функціонування психологічного кабінету. Приміщення, обладнання, майно кабінету утримується навчальним закладом на безстроковому користуванні та оперативному управлінні.
- 1.5. У психологічному кабінеті можуть надаватися користувачам додаткові платні послуги згідно з законодавством України.
- 1.6. Дане Положення є обов'язковим для навчальних закладів незалежно від форм власності і визначає загальні Вимоги до розташування, обладнання, оформлення психологічного кабінету та ведення документації.
- 1.7. Діяльність у психологічному кабінеті регламентується законами України, іншими законодавчими актами, нормативно-правовими документами психологічної служби системи освіти України, затвердженими в установленому порядку навчальними програмами і планами, а також цим Положенням.

4. Призначення психологічного кабінету та вимоги до його оформлення

- 2.1. Психологічний кабінет повинен мати два приміщення: робочий кабінет практичного психолога (соціального педагога) та навчальний психологічний кабінет. Робочий кабінет практичного психолога (соціального педагога) призначений для проведення індивідуальної психодіагностичної, корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи; індивідуальної консультативної роботи з учнями (дітьми), педагогічними працівниками, батьками, а також для підготовки до занять, тренінгів, виступів; обробки результатів психологічних обстежень та оформлення висновків і рекомендацій. Робочий кабінет розташовується в зручному для відвідувачів місці. На входних дверях закріплюється табличка **"Практичний психолог" ("Соціальний педагог")**, на видному місці – графік роботи, затверджений керівником навчального закладу. Під робочий кабінет відводиться кімната площею не менше 12 кв. м.
- 2.2. Навчальний психологічний кабінет призначений для Проведення занять з дітьми та учнями (навчальні курси, факультативні заняття, психологічні гуртки, практикуми, тренінги); групової діагностичної,

розвивальної та психокорекційної роботи з учнями (дітьми), психологічної просвіти педагогічних працівників, батьків; систематичного підвищення рівня психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу.

Навчальний психологічний кабінет розташовується поруч з робочим кабінетом практичного психолога (соціального Педагога). На входних дверях закріплюється табличка з назвою: **"Навчальний психологічний кабінет"**.

- 2.3. Оформлення психологічного кабінету повинно відповідати рекомендованим санітарно-гігієнічним, технічним нормам (освітленості, температури, вологості, швидкості руху повітря) та естетичним вимогам.

Психологічний кабінет розташовується в приміщеннях з достатнім природним та штучним освітленням, звуковою ізоляцією, необхідною кількістю розеток. Кімнати повинні забезпечувати психотерапевтичний ефект. Підвищенню комфортності сприяють кімнатні рослини, акваріуми, зображення природи тощо.

Для кращого розсіювання та відбиття світла рекомендується стелю фарбувати у білий колір.

Якщо вікна у приміщенні виходять на сонячний бік, то стіни краще оформляти у прохолодні тони: блакитний, зеленуватий, салатний. Для приміщень з вікнами, орієнтованими на північ, північний захід, північний схід більше підходять кольори теплої гами: жовтуватий, світло-рожевий, пісковий.

Підлога, незалежно від матеріалу, з якого вона зроблена, повинна мати темніший колір, ніж стіни.

Приміщення слід оформляти з урахуванням вимог сучасного дизайну. При оформленні психологічного кабінету рекомендується створення кольорово-світлової композиції з урахуванням психофізіологічного ефекту кольорів.

3. Матеріально-технічне оснащення

- 3.1. Робочий кабінет практичного психолога (соціального педагога) рекомендується укомплектувати: меблями: письмовий та журнальний стіл, стільці, 2-3 крісла, шафи секційні для зберігання книг, навчально-методичних матеріалів, довідково-інформаційної документації, архіву тощо; сейфом для зберігання обліково-статистичної документації та документації для службового використання, аудіо-відео касет, дискет тощо;

килимами для підлоги та пилососом для їх чищення; оргтехнікою: комп'ютером, принтером, ліцензованим програмним забезпеченням,

сканером, ксероксом, телевізором, диктофоном, аудіовідеотехнікою з достатньою кількістю касет, діагностичними засобами, проекційною апаратурою та пристроями для її використання (екран, зашторювання, пульт дистанційного управління та ін.), кольорово-освітлювальною системою, освіжувачем та іонізатором повітря, засобами зв'язку тощо; канцелярськими приладдями: папером (білим та кольоровим) форматом А4, блокнотом А3, фліп-чартом, маркерами, фломастерами, матеріалами для творчих занять (клей, пластилін, фарби, іграшки, ляльки та ін.) тощо.

- 3.2. Обладнання навчального психологічного кабінету. Робочі місця учнів (дітей) і практичного психолога (соціального педагога) обладнуються відповідно до вимог наукової організації праці, ергономіки, з дотриманням правил техніки безпеки. Вони обладнуються з урахуванням специфіки діяльності кабінету; психодіагностична робота, викладання навчальних курсів, психологічна просвіта учасників навчально-виховного процесу.

Робочі місця учнів (дітей) - столи, які зручно переміщувати по кабінету. З шаф найбільш зручними є секції, що мають пересувні полицки і напівполицки; психологічні тренінги, практикуми, розвантаження, психотерапія. Приміщення устатковується 10-15 м'якими кріслами з високими підголовниками і вмонтованими в них гніздами для підключення індивідуальних наушників, килимом для підлоги, природно-декоративними елементами (рослини, акваріуми, фонтани) тощо.

Навчальний психологічний кабінет багато профільного використання може обладнуватись і іншим устаткуванням, виходячи із специфіки діяльності та функціонального призначення.

- 3.3. Психологічний кабінет оснащується комплектами підручників по класам (групам), навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, затверджених навчальних програм, фахових періодичних видань (журнали "Практична психологія та соціальна

робота", "Журнал для батьків", "Обдарована дитина" та ін.), тестових методик, бланків, допоміжних матеріалів.

- 3.4. Облік товарно-матеріальних цінностей психологічного кабінету навчальних закладів здійснюється в установленому порядку.

4. Матеріали та документація кабінету

Матеріали та документація психологічного кабінету розділяється за категоріями:

1. Нормативно-правова.
 2. Навчально-методична.
 3. Довідково-інформаційна.
 4. Обліково-статистична.
 5. Для службового використання.
- 4.1. До нормативно-правових документів належать: закони України, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, накази, розпорядження. Положення Міністерства освіти і науки України, управлінь (відділів) освіти і науки місцевих державних адміністрацій щодо діяльності психологічної служби системи освіти України.
- 4.2. До навчально-методичних матеріалів належать: підручники, навчально-методичні посібники, збірники методичних рекомендацій, навчальні програми (плани), фахові періодичні видання тощо.
- 4.3. До довідково-інформаційних матеріалів належать: матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, нарад, тематичні проспекти (буклети), доповіді, виступи на педрадах, навчально-тематичні плани роботи з учнями (дітьми), педагогічними працівниками, батьками тощо.
- 4.4. До обліково-статистичних документів належать: облік товарно-матеріальних цінностей психологічного кабінету, плани роботи практичного психолога (соціального педагога) на рік (місяць), форми статистичної звітності встановленого зразка тощо.
- 4.5. До матеріалів для службового використання належать: індивідуальні картки психолого-педагогічного діагностування, журнали індивідуальних консультацій, протоколи корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи, матеріали психолого-педагогічних консилиумів, тексти (ключі) тестових методик, опитувальники, анкети, бланки відповідей тощо.

Доступ до обліково-статистичних документів та документів для службового використання регулюється завідуючим психологічним кабінетом відповідно до положень Етичного кодексу психолога (за винятком офіційних звернень правоохоронних і судових органів). Крім того, в психологічному кабінеті має бути наступна інформація: список телефонів (адреси) місцевих спеціалізованих центрів, служб, консультацій медико-психологічного профілю; телефони (адреси) районного (міського), обласного центрів практичної психології і соціальної роботи (методистів-психологів).

5. Завідування психологічним кабінетом

- 5.1. Завідування психологічним кабінетом покладається керівником навчального закладу на практичного психолога (соціального педагога).
- 5.2. Завідуючий кабінетом несе відповідальність за зміст роботи психологічного кабінету, планування діяльності та ведення документації, зберігання та правильне використання обладнання та інших матеріальних цінностей.
- 5.3. До обов'язків завідуючого психологічним кабінетом входить: систематичне поповнення та удосконалення навчально-матеріальної бази кабінету, забезпечення роботи технічних засобів, дотримання правил санітарії та гігієни, протипожежної безпеки і поводження з електричними приладами.
- 5.4. За завідування психологічним кабінетом здійснюється доплата згідно з законодавством України.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

Київ

15 серпня 2000 р.

№ 386

**Про затвердження Типового
положення про центри практичної**

психології і соціальної роботи

З метою приведення структури управління психологічною службою відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти України від 03.05.99 р. № 127, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 30.12.99 р. за № 922/4215)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типове положення про центри практичної психології і соціальної роботи (додається).

2. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вжити організаційних заходів щодо створення та функціонування обласних, районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи або введення відповідних посад методистів, які відповідають за психологічну службу, згідно з Типовим положенням (до 01.09.2000 р.).

3. Департаменту розвитку дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти (Романенко В.П.) спільно з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи (Цушко І.І.) до 01.09.2000 р. розробити та подати на затвердження перелік документації обласних, районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи та зразки основної документації, що ведеться центрами або методистами.

4. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника міністра Огнев'юка В.О.

Міністр

В.Г. Кремень

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Міністерства

освіти і науки

України

від 15.08 2000 р. №386

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ про центри

практичної психології і соціальної роботи.

1. Загальні положення.

1.1. Республіканський (Автономна Республіка Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи (далі - Центри) є установами освіти, які здійснюють організаційні, координуючі та навчально-методичні функції в галузі практичної психології і соціальної роботи.

1.2. У своїй діяльності Центри керуються Конституцією України, Законами України, Декларацією прав людини, Конвенцією прав дитини, іншими законодавчими актами, указами Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, а також цим Положенням.

1.3. Обласні Центри можуть функціонувати як структурні підрозділи інститутів післядипломної педагогічної освіти або як юридичні особи.

1.4. Районні (міські) Центри можуть функціонувати як структурні підрозділи методичних кабінетів районних (міських) відділів освіти або як юридичні особи.

1.5. Центрам у встановленому порядку затверджується штатний розпис відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.99 р. №127 і зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30.12.99 р. за № 922/4215.

1.6. Взаємовідносини Центрів з юридичними і фізичними особами (в тому числі і закордонними) визначаються чинним законодавством та укладеними між ними договорами.

1.7. Контроль за діяльністю Центрів покладається на місцеві органи управління освітою або інститути післядипломної педагогічної освіти.

2. Мета, основні завдання і функції Центрів (методистів).

2.1. Мета діяльності Центрів, методистів, які відповідають за психологічну службу, полягає у психологічному забезпеченні навчально-виховного процесу та організації соціально-педагогічного патронажу у дошкільних, усіх типах загальноосвітніх та інших навчальних

закладах системи загальної середньої освіти.

2.2. Завдання Центрів (методистів) полягають у здійсненні організаційних та навчально-методичних функцій у галузі практичної психології і соціальної роботи, що сприяють:

повноцінному особистісному й інтелектуальному розвитку дітей на кожному віковому етапі, створенню умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку;

забезпеченню індивідуального підходу до кожної дитини на основі її психолого-педагогічного вивчення;

профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і особистісному розвитку дитини;

охороні фізичного і психічного здоров'я дітей та учнів.

2.3. Центри (методисти) організовують роботу регіональних психологічних служб за такими головними напрямками:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання та виховання дітей і підлітків;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури у навчальних закладах та сім'ях;

формування в учнів орієнтації на здоровий спосіб життя, профілактика алкоголізму, наркоманії, СНІДу і злочинності серед неповнолітніх;

індивідуальна робота з дітьми і учнями (діагностика, корекція, реабілітація, профілактика, прогностика).

2.4. Основними функціями діяльності Центрів (методистів) є:

- дотримання державних вимог до змісту діяльності психологічної служби закладів освіти;

- науково-методичне забезпечення:

профілактики правопорушень і злочинності, наркоманії, алкоголізму серед учнівської молоді;

психолого-педагогічної допомоги неблагополучним сім'ям, попередження проявів бродяжництва та жебрацтва серед неповнолітніх;

соціально-психологічної реабілітації дітей, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;

соціально-психологічної допомоги і реабілітації осіб з вадами фізичного і психічного розвитку;

діагностики, реабілітації та психологічної підтримки дітей, що зазнали насильства;

- виконання замовлень на науково-дослідні роботи у галузі практичної психології та соціальної роботи;

- участь в експертизі діяльності державних і недержавних соціальних і психологічних служб регіону;
- здійснення аналізу, оцінки і прогнозу розвитку психологічної служби, участь у формуванні регіональної освітньої політики;
- координація наукових досліджень та методичних розробок, впровадження досягнень психологічної науки та передового досвіду;
- ведення банків даних та розгортання єдиної інформаційної системи психологічної служби;
- забезпечення функціонування психометричної комісії, організація експертизи психологічних методів, методик, новацій у галузі освіти регіону;
- організація діяльності методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів;
- сприяння кваліфікаційному, творчому, науковому росту працівників психологічної служби;
- удосконалення форм і методів підготовки і підвищення кваліфікації працівників психологічної служби регіону;
- проведення короткотривалих курсів, семінарів, тренінгів для соціальних педагогів, практичних психологів, педагогів, керівників навчальних закладів;
- участь в роботі атестаційних комісій при атестації практичних психологів та соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів;
- розробка, виготовлення та тиражування інструментарію для практичних психологів, соціальних педагогів;
- соціально-психологічне консультування юридичних, фізичних осіб та інша госпрозрахункова діяльність, що не суперечить чинному законодавству.

3. Структура і управління Центрами.

3.1. Центри очолюють директори (завідуючі), які несуть персональну відповідальність за виконання покладених на Центри завдань.

3.2. Директори (завідуючі) обласних Центрів призначаються і звільняються з посад ректорами (директорами) інститутів післядипломної педагогічної освіти за погодженням з управліннями освіти та Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи.

Директори (завідуючі) обласних Центрів, що є юридичними особами, призначаються і звільняються з посад начальниками управлінь освіти за погодженням з Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи.

Директори (завідуючі) районних (міських) центрів призначаються і звільняються з посад завідувачами районними (міськими) відділами освіти

за погодженням з обласними центрами практичної психології і соціальної роботи.

3.3. Директори (завідуючі) Центрів:

- несуть повну відповідальність за діяльність Центрів;
- розподіляють обов'язки між працівниками Центрів;
- вживають заходів щодо заохочення працівників або накладення стягнень у разі невиконання ними службових обов'язків;
- діють від імені Центрів, представляють їх в усіх установах та організаціях;
- розпоряджаються коштами та майном Центрів, що є юридичними особами, відповідно до чинного законодавства.

3.4. Центри можуть складатися з таких основних структурних підрозділів:

- відділів управління, аналізу і прогнозування;
- навчально-методичних відділів;
- відділів соціально-психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, якщо посади практичних психологів (соціальних педагогів) передбачені у штатах Центрів, а не в закладах освіти району (міста).

3.5. На базі Центрів залежно від соціально-психологічних потреб регіонів створюються:

- групи швидкого реагування, що надають соціальну і психологічну допомогу в екстремальних ситуаціях (аварії, катастрофи, стихійні лиха тощо);
- науково-методичні ради з практичної психології;
- психометричні комісії;
- «Телефони довіри»;
- кабінети корекції кризових станів;
- психологічні (сімейні) консультації;
- тимчасові творчі колективи для виконання договірних робіт.

4. Права та обов'язки Центрів (методистів).

4.1. Центри (методисти) мають право:

- визначати зміст своєї діяльності з урахуванням державних норм і стандартів;
- проводити науково-дослідну, експериментальну, пошукову роботу;
- погоджувати та затверджувати програми психологічної просвіти учасників навчально-виховного процесу;
- рецензувати документи з питань прогнозування розвитку психологічної служби, навчання та виховання учнів у навчальних закладах освіти;

- одержувати у визначеному порядку від місцевих центрів практичної психології і соціальної роботи (методистів), практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів освіти всіх форм власності необхідні матеріали для виконання своїх завдань;

- направляти у навчальні заклади своїх працівників з метою вивчення досвіду роботи психологічної служби, проведення експериментальної роботи, надання навчально-методичної і практичної допомоги;

- вести госпрозрахункову діяльність, стимулювати інноваційні розробки у галузі практичної психології і соціальної роботи;

- здійснювати необхідні заходи для об'єктивної оцінки стану навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, атестації працівників психологічних служб;

- організовувати спільно із закордонними науково-методичними центрами перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування психологів і соціальних педагогів;

- проводити науково-практичні конференції і семінари з теорії та практики психології і соціальної роботи;

- залучати за згодою висококваліфікованих психологів, викладачів, науковців, працівників міністерств і відомств, які працюють з дітьми і молоддю, до співпраці з Центрами у різних напрямках роботи;

- здійснювати видавничу діяльність, випуск навчальної та науково-методичної літератури, експрес-інформації, бюлетенів, психологічного інструментарію тощо;

- надавати психологічні, педагогічні консультації для дітей, педагогічних працівників, батьків та різних категорій населення.

4.2. Директори (завідуючі) Центрів зобов'язані:

- створювати належні умови для продуктивної праці співробітників, дотримуватися законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування;

- здійснювати заходи щодо удосконалення організації праці співробітників;

- директори (завідуючі) Центрів, що є юридичними особами, повинні забезпечувати своєчасну сплату податків та інших відрахувань згідно з чинним законодавством.

5. Майно та фінансово-господарська діяльність Центрів.

5.1. Майно Центрів, що є юридичними особами, становлять основні та оборотні фонди, а також цінності, вартість яких відображається у самостійних балансах Центрів.

5.2. Майно Центрів закріплюється за ними власником на правах оперативного управління.

5.3. Джерелами формування майна Центрів є:
майно, передане їм органами державного управління освітою;
доходи, одержані від різних видів фінансово-господарської діяльності;
капітальні вкладення та дотації з бюджетів;
безоплатні або благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

5.4. Центри мають право здавати в оренду відповідно до чинного законодавства матеріальні цінності, які їм належать, ставити і списувати їх з балансу.

5.5. Фінансово-господарська діяльність Центрів здійснюється на основі їх кошторисів.

5.6. Аудит фінансової діяльності Центрів здійснюється згідно з чинним законодавством України.

6. Міжнародне співробітництво.

6.1. Центри, що є юридичними особами, відповідно до чинного законодавства мають право укладати угоди і договори про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з відповідними центрами, навчальними закладами, науковими установами, підприємствами, організаціями, відомствами, фондами, товариствами, окремими громадянами як на території України, так і за її межами.

6.2. Центри мають право налагоджувати прямі міжнародні зв'язки на основі самостійно укладених угод про обмін працівниками, проводити у встановленому порядку спільні заходи (конференції, семінари), а також вступати до міжнародних організацій відповідно до чинного законодавства.

7. Реорганізація або ліквідація Центрів.

7.1. Реорганізація або ліквідація Центрів, що є юридичними особами, здійснюється згідно з чинним законодавством.

7.2. При реорганізації або ліквідації Центрів звільненим працівникам гарантується дотримання їх прав та інтересів відповідно до трудового законодавства України.

7.3. Ліквідація (реорганізація) Центрів вважається закінченою, а Центри ліквідованими (реорганізованими) з моменту виключення їх з державного реєстру підприємств, установ та організацій України.

Директор Українського НМЦ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№1/9-193 від 18.05.2001р.

Міністру освіти Автономної
Республіки Крим,
начальникам управлінь
освіти і науки обласних,
Київської та
Севастопольської міських
державних адміністрацій

Про зарахування часу на посаді "психолог" до стажу педагогічної роботи практичних психологів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти

На численні запити з місць щодо зарахування часу роботи на посаді "психолог" до стажу педагогічної роботи практичних психологів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти Міністерство освіти і науки України повідомляє наступне.

Статтею 21 (Психологічна служба в системі освіти) Закону України "Про освіту" визначено, що за своїм статусом практичні психологи належать до педагогічних працівників.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 31.01.2001 р. № 78 "Порядок виплати надбавок за вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і установ освіти" до стажу педагогічної роботи для виплати надбавки за вислугу років і допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки зараховується час роботи на посадах, передбачених переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 р. № 963.

Посада "практичний психолог" включена до даного переліку. Проте, до затвердження "Положення про психологічну службу в системі освіти України" (наказ Міністерства освіти України від 01.07.1993 р. № 230, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26.07.1993 р. за № 101) вона мала назву "психолог" (інструктивний лист Державного Комітету СРСР з народної освіти від 27.04.1989 р. № 16 "Про введення посади психолога в закладах народної освіти").

У зв'язку з тим, що посадові обов'язки "психолога"- "практичного психолога" навчальних закладів і установ освіти не змінювались, запис у трудовій книжці "психолог" (або інших документах, що відповідно до

законодавства України підтверджують стаж роботи) є підставою для зарахування до стажу педагогічної роботи практичного психолога для виплати надбавки за вислугу років і допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

від 17.10.2007 р. № 1/9-623

Міністру освіти і науки
Автономної республіки Крим,
начальникам управлінь освіти
і науки обласних, Київської та
Севастопольської міських
державних адміністрацій

На численні запити з місць практичних психологів і соціальних педагогів, які викладають соціально-психологічні дисципліни (курси, факультативи, гуртки) в навчальних закладах, Міністерство освіти і науки України повідомляє наступне.

Статтею 21 (Психологічна служба в системі освіти) і статтею 22 (Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти) Закону України „Про освіту” визначено статус практичних психологів та соціальних педагогів навчальних закладів. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963 „Перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників” вони віднесені до посад педагогічних працівників.

Пунктом 2.6 Типового положення про атестацію педагогічних працівників України із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти України від 01.12.1998 р. № 419, передбачено, що „педагогічні працівники, які викладають два й більше предметів, атестуються з того предмету, з якого мають педагогічне навантаження за фахом освіти. Оплата у відповідності із встановленою внаслідок атестації категорію поширюється на все педагогічне навантаження до наступної атестації”.

Перший заступник Міністра

Б.М. Жебровський

Панок В.Г., 288-04-59

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

13 січня 2005р.

№ 9

Про атестацію працівників психологічної служби системи освіти

Відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України із змінами і доповненнями (наказ Міністерства освіти України від 01.12.98 р. № 419, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.12.98 р. за № 792\3232) з метою атестації практичних психологів, соціальних педагогів дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів усіх типів та форм власності системи освіти (далі – навчальних закладів); керівників та методистів обласних, районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи та методичних кабінетів відповідних відділів освіти, а також завідувачів та консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій (далі – ПМПК) усіх рівнів

НАКАЗУЮ:

1. Щорічно до 20 вересня створювати атестаційні комісії:

1.1 Міністерству освіти і науки України на базі Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи (комісія 4-го рівня) для:

- атестації керівників, методистів районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи та методичних кабінетів відповідних відділів освіти, завідувачів та консультантів районних (міських) ПМПК на кваліфікаційну категорію “спеціаліст вищої категорії” (за поданням комісій 3-го рівня);

- атестації керівників та методистів обласних центрів практичної психології і соціальної роботи, завідувачів та консультантів регіональних ПМПК на кваліфікаційні категорії “спеціаліст”, “спеціаліст II категорії”, “спеціаліст I категорії”, “спеціаліст вищої категорії” (за поданням комісій 3-го рівня);

- встановлення (підтвердження) названим категоріям працівників психологічної служби педагогічних звань (за поданням комісій 3-го рівня);

- розгляду апеляцій на рішення комісій 3-го рівня;

1.2 Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій на базі регіональних центрів практичної психології і соціальної роботи (комісії 3-го рівня) для:

- атестації практичних психологів, соціальних педагогів навчальних закладів на кваліфікаційну категорію “спеціаліст вищої категорії” (за поданням комісій 2-го рівня);

- атестації керівників та методистів районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи та методичних кабінетів відповідних відділів освіти, завідувачів та консультантів районних (міських) ПМПК на кваліфікаційні категорії “спеціаліст”, “спеціаліст II категорії”, “спеціаліст I категорії” (за поданням комісій 2-го рівня);

- встановлення (підтвердження) названим категоріям працівників психологічної служби педагогічних звань (за поданням комісій 2-го рівня);

- порушення клопотання перед комісією 4 рівня про присвоєння або підтвердження працівникам служби кваліфікаційних категорій “спеціаліст вищої категорії” та (або) педагогічних звань;

- розгляду апеляцій на рішення комісій 2-го рівня;

1.3 Районним (міським) та районним у містах органам управління освітою та відповідним органам виконавчої влади районних державних адміністрацій і виконкомам міських рад, яким підпорядковані навчальні заклади, на базі районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи та методичних кабінетів відповідних відділів освіти (комісії 2-го рівня) для:

- атестації практичних психологів, соціальних педагогів навчальних закладів на кваліфікаційні категорії “спеціаліст”, “спеціаліст II категорії”, “спеціаліст I категорії”

- порушення клопотання перед комісією 3 рівня про присвоєння або підтвердження працівникам служби кваліфікаційних категорій “спеціаліст вищої категорії” та (або) педагогічних звань;

2. Атестаційним комісіям 2-4 рівнів організовувати свою діяльність та порядок атестації працівників психологічної служби згідно з Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників України (наказ Міністерства освіти України від 20.08.93 р. № 310, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.12.93 р. за № 176) із змінами і доповненнями (наказ Міністерства освіти України від 01.12.98 р. № 419, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.12.98 р. за № 792/3232).

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника міністра Огнев'юка В.О.

Міністр

С.М. Ніколаєнко

ПОГОДЖЕНО:

Перший віце-президент
Академії педагогічних наук України

В.М. Мадзігон

Заступник міністра праці та
соціальної політики України

В.М. Дьяченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства освіти і науки України
від 20.04 2001р. №330

ПОЛОЖЕННЯ
про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію,
що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки
України

1. Загальні положення

- 1.1. Дане Положення визначає загальні завдання і основні організаційні засади здійснення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.
- 1.2. Експертизу психологічного і соціологічного інструментарію мають право здійснювати Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, республіканський (Автономна Республіка Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи (далі - Центри) та методисти, які відповідають за психологічну службу, (далі - методисти).
- 1.3. Мета діяльності Центрів у даному напрямку полягає у забезпеченні експертизи, діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників, що застосовуються в дошкільних, усіх типах загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти.
- 1.4. При проведенні експертизи Центри керуються законодавчими та нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, а також цим Положенням та затвердженими у встановленому порядку критеріями експертизи.

- 1.5. Контроль за діяльністю Центрів по проведенню експертизи покладається на Міністерство освіти і науки України, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та на місцеві органи управління освітою.

2. Основні завдання і функції

2.1. Завданнями Центрів є:

- організація та здійснення експертизи діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, що застосовуються у психологічному супроводі навчально-виховного процесу;
- підготовка висновків про можливість індивідуальних і групових обстежень дітей та учнів, учителів і батьків, проведення соціологічних та соціально-психологічних опитувань у навчальних закладах;
- визначення відповідності здійснення психологічної діяльності в навчальних закладах системи освіти державним вимогам.

2.2. Центри відповідно до покладених на них завдань:

- координують і здійснюють проведення експертизи матеріалів або діяльності психологічного змісту;
- складають календарні плани проведення експертизи та доводять їх до відома організацій (фізичних осіб), що отримують дозвіл на право здійснення психологічної діяльності;
- за наслідками експертизи надають дозвіл на здійснення психологічної діяльності;
- розглядають апеляції за фактами порушення процедури проведення експертизи;
- готують у межах своєї компетенції пропозиції та зауваження з питань процедури психологічної експертизи;
- надають консультативні послуги і здійснюють методичне супроводження матеріалів експертизи;
- сприяють розвитку міжнародного, міжгалузевого обміну інформацією та досвідом у психологічній сфері;
- інформують громадськість та зацікавлені організації про результати експертизи.

3. Компетенція, права та обов'язки

3.1. До компетенції Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- сертифікація психокорекційних, психотерапевтичних і психотренінгових методик, методів та технологій;

- експертиза авторського або вдосконаленого класичного інструментарію;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень щодо стану освіти в Україні вцілому, або окремої її області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новачок, які проводяться у масштабах України, відповідного регіону чи області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих для практичних психологів, соціальних педагогів, вихователів, учителів, батьків;
- розгляд діагностичних складних і конфліктних випадків на підставі документів, поданих обласними Центрами, навчальними закладами, організаціями, фізичними особами (висновок Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є остаточним);
- надання консультативної, організаційної і методичної допомоги обласним Центрам;
- організація підвищення кваліфікації спеціалістів та експертів обласних Центрів.

3.2. До компетенції республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрів відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на район (місто), або декілька районів області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новачок, які проводяться у масштабах району (міста), або декількох районів області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників навчально-виховного процесу, які поширюються на район (місто), або декілька районів області;
- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих районними (міськими) центрами практичної психології і соціальної роботи (методистами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.3 До компетенції районних (міських) Центрів (методистів) відноситься:

- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на один або декілька навчальних закладів;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новачок, які проводяться у масштабах одного або декількох навчальних закладів;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників

навчально-виховного процесу, які поширюються на один або декілька навчальних закладів.

- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих практичними психологами (соціальними педагогами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.4. Центри мають право:

- залучати в установленому порядку фахівців у якості експертів до розгляду питань, що належать до їх компетенції, а також до проведення консультацій та експертизи;
 - повертати матеріали на доопрацювання;
 - запрошувати на свої засідання відповідальних працівників міністерств, відомств, підприємств, наукових установ, керівників і спеціалістів навчальних закладів освіти та їх підрозділів;
 - отримувати під час проведення експертизи документацію, іншу інформацію щодо психологічної діяльності юридичних і фізичних осіб;
 - приймати рішення щодо призупинення дії дозволу або його анулювання у разі невиконання або порушення організацією (особою) умов впровадження психологічної діяльності, подання недостовірної інформації тощо.
 - проводити комплексну психологічну експертизу по запиту державних та громадських установ, зокрема, правоохоронних, судових органів та адвокатури стосовно фактів заподіяння морально-психологічної шкоди юридичним та фізичним особам і оцінки розмірів такої шкоди;
 - надавати науково-інформаційну та методичну допомогу психологам, що працюють в інших галузях;
 - проводити консультації, навчальні семінари, тренінги тощо;
 - надавати платні психологічні послуги.
- #### 3.5. Центри зобов'язані:
- забезпечити об'єктивність і достовірність результатів психологічної експертизи;
 - належним чином оформляти документи з експертизи, забезпечити їх розгляд у встановлені терміни;
 - виконувати роботу компетентне, дотримуючись вимог діючого законодавства, відповідних нормативно-правових актів та даного Положення;
 - дотримуватись конфіденційності процесу експертизи та одержаної при цьому інформації стосовно діяльності навчального закладу (організації);
 - повідомляти вищестоящі організації про всі істотні перешкоди, що мали місце при проведенні психологічної експертизи.

3.6. Експерти повинні володіти необхідними знаннями та навичками з таких питань:

- державних вимог (стандартів) у галузі практичної психології і

соціальної роботи, інших нормативно-правових актів, на відповідність яким проводиться експертиза;

- порядку і змісту роботи на різних етапах психологічної експертизи;
- формування матеріалів психологічної експертизи, підготовки обґрунтованих висновків і підсумкових документів експертизи.

4. Рішення Центрів

- 4.1. Засідання Центрів з питань психологічної експертизи проводяться за потребою, але не рідше, ніж один раз на півроку.
- 4.2. Засідання проводяться під керівництвом директорів (завідуючих) Центрів (методистів) і набирають чинності, якщо у них взяло участь не менше половини їх складу.
- 4.3. Рішення засідань Центрів приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх.
- 4.4. Рішення Центрів оформляються протоколами, які зберігаються на правах архівних документів, за підписом директорів (завідуючих) та відповідальних секретарів.
- 4.5. Навчальні заклади освіти (організації, фізичні особи) за результатами експертизи отримують у встановленому порядку рішення Центрів (додаток 1) або відповідні сертифікати на право здійснення психологічної діяльності (додаток 2) терміном від 3 до 5 років.
- 4.6. Рішення Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є обов'язковим для виконання усіма ланками психологічної служби системи освіти України.
- 4.7. Рішення республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрів (у межах своєї компетенції) є обов'язковим для виконання районними (міськими) Центрами (методистами).
- 4.8. Рішення районних (міських) Центрів, методистів (у межах своєї компетенції) є обов'язковими для виконання практичними психологами та соціальними педагогами дошкільних, усіх типів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти

5. Фінансово-господарська діяльність

- 5.1. Відшкодування витрат, пов'язаних з проведенням психологічної експертизи, здійснюється на підставі договору (додаток 3) з навчальними закладами освіти (організаціями, особами), на вимогу яких проводиться експертиза, за попередньо складеними кошторисами (додаток 4).

Кошти за проведення психологічної експертизи перераховуються на окремий рахунок центрів практичної психології і соціальної роботи на

умовах попередньої оплати.

- 5.2. Терміни роботи експертних груп на місцях визначаються календарним планом проведення експертизи (додаток 5), але не більше 5-ти робочих днів.
- 5.3. За особами, які залучаються до роботи у якості експертів, на час проведення психологічної експертизи зберігається середня заробітна плата за основним місцем роботи.
- 5.4. Директори (завідуючі) Центрів, методисти за рахунок коштів, отриманих за проведення психологічної експертизи, а також добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, можуть встановлювати заохочувальні виплати для осіб, які залучаються до роботи у експертних групах.

Директор Українського НМІД практичної психології і соціальної роботи

Додаток 1

до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти України

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

РІШЕННЯ

Українського науково-методичного (регіонального)
центру практичної психології і соціальної роботи
від "___" _____ 200_ р., протокол № _____

Директор центру _____ (ПІБ)
(підпис)

Секретар _____ (ПІБ)
(підпис)

М.П.

Додаток 2

до Положення про експертизу
інструментарію психологічної

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

СЕРТИФІКАТ

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і соціальної роботи надає дозвіл (назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п/б фізичної особи) на здійснення наступної психологічної діяльності:

Діяльність поширюється на _____

Діяльність поширюється на _____

(територія, навчальні заклади

тощо)

Сертифікат діє до _____

Протокол № ____ від " ____ " 200 р

Директор центру (підпис) (ПБ)

Секретар (підпис) (ПБ)

м.п.

Додаток 3

до Положення про експертизу
інструментарію

психологічної служби

системи освіти України

ДОГОВІР № ____

від " ____ " _____ 200 р.

на проведення психологічної експертизи

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і соціальної роботи (у подальшому - Виконавець) в особі директора центру _____,

(ПБ) який діє на підставі Положення, з одного боку, і (назва навчального закладу, організації, ПБ фізичної особи) (у подальшому - Замовник) в особі _____;

який діє на підставі (посада, ПБ) _____, з другого боку, Статуту, Положення) уклали між собою договір про наступне:

1. Предмет договору.

1.1. Замовник доручає, а Виконавець проводить психологічну експертизу _____

(тематика експертизи)

1.2. Терміни виконання основних етапів експертизи визначаються календарним планом (додається), який є невід'ємною частиною цього договору.

2. Вартість робіт та порядок розрахунків.

2.1. За проведення психологічної експертизи згідно з договором Замовник перераховує Виконавцю відповідно до планової калькуляції кошторисної вартості робіт (додається), яка є невід'ємною частиною цього договору _____

(сума в грн.) (з ПДВ _____, чи без ПДВ згідно з п. 3.2.9 ст. 3 Закону України "Про податок на додану вартість").

2.2. Результатом завершеної роботи по експертизі психологічного і соціологічного інструментарію є рішення або сертифікат Українського науково-методичного (регіонального) центру практичної психології і соціальної роботи.

3. Відповідальність сторін.

3.1. Умови даного договору мають однакову зобов'язувальну силу для сторін і можуть бути змінені за взаємною згодою.

3.2. Усі суперечки між сторонами розв'язуються згідно з чинним законодавством України.

4. Інші умови.

4.1. Договір набирає чинності з моменту підписання сторонами договору.

5. Юридичні адреси і банківські реквізити сторін.

Замовник: _____

Виконавець: _____

Договір складено у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із сторін.

6. Підписи сторін.

Виконавець: _____

М.П.

Замовник: _____

М.П.

Додаток 4

до Положення про експертизу інструментарію психологічної служби системи освіти України

ПЛАНОВА КАЛЬКУЛЯЦІЯ

кошторисної вартості робіт по експертизі
(тематика експертизи)
(назва навчального закладу, організації, ПІБ фізичної особи)

№ п\п	Статті витрат	Сума (гри.)
1	Фонд заробітної плати *	
2	Нарахування на заробітну плату	
3.	Витрати на службові відрядження	
4.	Канцтовари та витратні матеріали	
5.	Послуги зв'язку	
6.	Інші витрати	
7.	ПДВ	
	Всього витрат:	

Виконавець: _____
Керівник

Замовник: _____
Керівник

Гол. бухгалтер
М.П.

Гол. бухгалтер
М.П.

Примітка: розрахунок заробітної плати експертів проводиться за третьою строчкою ставок погодинної оплати праці.

Додаток 5

до Положення про експертизу
інструментарію

психологічної служби

системи освіти України

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
проведення психологічної експертизи
(тематика експертизи)

(назва навчального закладу, організації, ПІБ фізичної особи)

№ п\п	Назва етапу психологічної експертизи	Термін виконання (початок-закінчення)	Розрахункова вартість робіт за етап
1.			
	Всього:	-----	

Виконавець:

Замовник:

М.П.

М.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

від 19.06.2008 р.

№ 554

Про виконання рішення колегії Міністерства освіти і науки України з питання “Про стан та подальший розвиток психологічної служби системи освіти України”

На виконання рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24 квітня 2008 р. (протокол № 4/7-3),

н а к а з у ю:

1. Затвердити Концепцію розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2012 року та План дій щодо її реалізації (додається).

2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1. До 01.11.2008 року розглянути на засіданнях колегій питання про результати виконання регіональних програм розвитку психологічної служби та вжити заходів щодо усунення недоліків і упущень.

2.2. До 01.12.2008 року розробити та затвердити регіональні програми розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2012 року.

2.3. Вжити заходів для організаційного та фінансового забезпечення виконання Плану дій щодо реалізації Концепції розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2012 року, зосередивши увагу на кадровому забезпеченні сільських, гірських шкіл та шкіл з малою наповнюваністю, районних і міських центрів практичної психології і соціальної роботи, обласних і районних, міських психолого-медико-педагогічних консультацій.

2.4. Про проведену роботу інформувати Міністерство освіти і науки України до 10 грудня щорічно, починаючи з 10 грудня 2008 року і включно до 2012 року.

2.5. До 10.12.2008 року надіслати в Міністерство освіти і науки України регіональні програми розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2012 року.

3. Відзначити роботу управлінь освіти і науки Вінницької (Івасюк І.Д.), Івано-Франківської (Болюк З.А.), Київської (Бутник В.Г.), Сумської (Пшенична Л.В.) та Харківської (Гаркавець В.П.) обласних державних адміністрацій щодо збільшення чисельності практичних психологів та соціальних педагогів у навчальних закладах.

4. Вказати управлінням освіти і науки Волинської (Попович М.М.), Дніпропетровської (Сиченко В.В.), Кіровоградської (Приліпко В.І.), Луганської (Цимбал І.І.), Одеської (Демченко Д.М.), Полтавської (Мирошніченко В.І.) та Херсонської (Сух В.В.) обласних державних адміністрацій на недостатню роботу щодо забезпечення психологічного супроводу учасників навчально-виховного процесу.

5. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (В.Г. Панок):

5.1. До 01.09.2008 року укласти договір з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти (Ю.І.Завалевський) на проведення науково-дослідної роботи, передбачивши в ньому моніторинг та науково-методичне забезпечення діяльності психологічних служб загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, здійснення експертної та науково-методичної діяльності Центральної психолого-медико-педагогічної консультації та щорічне видання збірників методичних матеріалів для практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів.

5.2. Протягом 2008-2009 навчального року надати методичну допомогу Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у розробленні й реалізації регіональних програм розвитку психологічних служб.

5.3. До 01.06.2009 року вивчити та поширити досвід роботи районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи Запорізької, Київської, Полтавської, Сумської, Чернівецької областей щодо організації нормативно-правового та науково-методичного забезпечення функціонування психологічних служб.

5.4. До 01.01.2010 року спільно з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти (Ю.І. Завалевський) видати збірник матеріалів “Моделі функціонування районних та міських психологічних служб: організаційно-правові аспекти”.

5.5. До 01.12.2009 року, спільно з Університетом менеджменту освіти (В.В. Олійник) і обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти розробити та погодити експериментальні навчальні плани, програми

підвищення кваліфікації практичних психологів, соціальних педагогів і керівників психологічних служб, завідувачів і консультантів обласних та районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій.

5.6. Протягом 2009 року спільно з департаментом економіки та фінансування (П.М. Куліков) розробити типові штати обласних, районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи, обласних і районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій та підготувати методичні рекомендації щодо організації їх діяльності.

5.7. При формуванні бюджетної пропозиції до Державного бюджету на 2009 рік та наступні роки спільно з департаментом економіки та фінансування (П.М. Куліков) передбачити фінансування проведення конкурсу "Кращий працівник психологічної служби системи освіти України" у номінаціях "Практичний психолог" та "Соціальний педагог".

6. Директорам департаментів загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.), професійно-технічної освіти (Десятов Т.М.), вищої освіти (Болюбаш Я.Я.) сприяти розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2012 року.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Міністр

І.О. Вакарчук

Додаток 1
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 19.06.2008 р. № 554

КОНЦЕПЦІЯ **розвитку психологічної служби системи освіти України** **на період до 2012 року**

Актуальність психологічного супроводу навчально-виховного процесу зумовлена новими соціальними вимогами, відповідними стратегічними змінами розвитку освіти України та загальносвітовими тенденціями. Забезпечуючи психологічну складову організації освітнього середовища, працівники психологічної служби системи освіти повинні забезпечити умови, які б сприяли розвитку індивідуальності кожної дитини, збереженню її здоров'я, формуванню у неї готовності до самостійного життя в суспільстві після завершення навчання.

Психологічну службу системи освіти необхідно розглядати як

багаторівневу організаційну систему, яка включає основні структурні одиниці і забезпечує надання ефективної психологічної допомоги всім учасникам навчально-виховного процесу. Спектр завдань на різних рівнях функціонування цієї системи має бути диференційованим. При цьому цільовий напрямок діяльності психологічної служби залишається єдиним.

Практичний психолог і соціальний педагог є головними ланками системи соціального і психологічного забезпечення на рівні навчального закладу і долучені до вирішення основних завдань цієї системи.

Основною метою діяльності психологічної служби системи освіти є підвищення якості і забезпечення доступності послуг у сфері практичної психології і соціальної роботи, спрямованих на збереження і укріплення здоров'я, підвищення адаптивних можливостей, створення умов для повноцінного і гармонійного розвитку всіх учасників навчально-виховного процесу, посилення розвивального і виховного компонентів системи освіти.

Сучасні тенденції розвитку освіти формують загальне спрямування діяльності психологічної служби, яка повинна сприяти вирішенню освітніх і виховних задач, професійної гнучкості молоді, формуванню готовності до особистісного, професійного, політичного вибору, формуванню соціальної компетентності як передумови ефективної соціалізації молоді.

Важливим завданням діяльності психологічної служби є забезпечення супроводу дітей з особливими освітніми потребами, захист психічного і соціального здоров'я дитини на всіх рівнях навчання.

Діяльність спеціалістів психологічної служби повинна бути спрямована на забезпечення, захист прав і свобод дітей, створення умов комфортного освітнього середовища. За такого підходу основну увагу у вибудовуванні траєкторії розвитку служби слід приділити питанню формування професійної компетентності у спеціалістів, готовності до виконання не лише функціональних завдань, а й надання системи послуг, які потребують учасники навчально-виховного процесу: учні, батьки, педагогічні працівники, представники громади.

Питання забезпечення високої якості освіти безпосередньо пов'язане з такими категоріями як розвиток, самореалізація, самоповага, здоров'я, адаптивність, самооцінка. Врахування визначених понять в ході реалізації навчального процесу має стати пріоритетом у наближенні системи освіти України до європейських стандартів.

Концепція розвитку психологічної служби освіти України на період до 2012 року (далі – Концепція) орієнтована на посилення ролі і значимості психологічної складової освітнього процесу, підвищення ефективності

діяльності соціальних педагогів, психологів, спеціалістів психолого-медико-педагогічних консультацій.

Концепція визначає засади і напрями розбудови психологічної служби системи освіти через реалізацію низки практичних заходів і є логічним продовженням Стратегії розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2008 року.

Процес розбудови психологічної служби системи освіти має відповідати принципам плановості, цілісності, відповідності стану розвитку освіти і суспільства, перспективності.

Мета і завдання Концепції

Мета Концепції полягає у підвищенні ефективності надання психологічних і соціальних послуг спеціалістами служби, розширенні мережі центрів практичної психології і соціальної роботи міського, районного рівня, збільшенні кількості практичних психологів і соціальних педагогів у навчальних закладах, як ключових спеціалістів забезпечення адаптивного і комфортного освітнього простору.

Основними завданнями Концепції є:

- створення психолого-педагогічних умов для повноцінної реалізації особистісного, інтелектуального і фізичного потенціалу учнів і студентів на основі сучасних досягнень вітчизняної і світової психологічної науки;
- підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу: учнів, студентів, педагогічних працівників, батьків, представників громадськості;
- реалізація практичних заходів спрямованих на розбудову психологічної служби у сільських школах та школах з малою наповнюваністю, системі професійно-технічної освіти, вищій школі, закладах освіти нового типу, інтернатах, інших типах навчальних закладів;
- розробка інноваційних форм і методів роботи спеціалістів щодо подолання негативних явищ учнівському середовищі: проявів насильства, агресивності, девіантної і делінквентної поведінки;
- розробка та запровадження інноваційних моделей діяльності психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій, оновлення на цій основі нормативно-правової бази яка регулює діяльність працівників служби;
- підвищення фахового рівня підготовки студентів вищих навчальних закладів зі спеціальностей "Практична психологія" і "Соціальна робота", вдосконалення організації і змісту підвищення кваліфікації спеціалістів психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій;
- моніторинг та оцінка ефективності діяльності усіх ланок психологічної служби.

Зусилля працівників психологічної служби мають бути спрямовані на:

- підвищення власної психологічної і професійної компетентності, безперервна освіта і самовдосконалення, опанування інноваційними методами і технологіями надання психологічних і соціальних послуг;
- інформаційно-методичне забезпечення системи управління освітою (профілактика і усунення факторів негативного впливу освітнього середовища на розвиток особистості учнів, студентів);
- психологічне проектування (система психологічних, педагогічних, соціальних дій щодо створення розвивального освітнього середовища);
- психологічну експертизу педагогічних інновацій (оцінка відповідності освіти поставленим завданням та віковим і психологічним можливостям учнів);
- забезпечення якості і доступності психологічних і соціальних послуг (система дій спрямованих на контроль якості послуг).

Зусилля керівників місцевих органів управління освітою та закладів освіти мають бути спрямовані на:

- забезпечення якості і доступності психологічних і соціальних послуг усім учасникам навчально-виховного процесу шляхом розвитку мережі психологічної служби, особливо це стосується сільських, гірських шкіл і шкіл з малою наповнюваністю, шкіл-інтернатів, системи дошкільної і професійно-технічної освіти;
- створення належних організаційних, психолого-педагогічних, матеріальних та інших умов для діяльності практичних психологів, соціальних педагогів, консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій;
- організацію заходів з підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу: учнів, студентів, педагогічних працівників, батьків і своєї власної;
- кваліфіковану оцінку якості роботи працівників психологічної служби та психолого-медико-педагогічних консультацій.

Очікувані результати виконання Концепції

Реалізація Концепції дасть змогу:

- забезпечити необхідні нормативно-правові, наукові, методичні, організаційні, кадрові, інформаційні та інші умови розвитку психологічної служби системи освіти та підвищення ефективності діяльності усіх її ланок;
- задовольнити потреби учасників навчально-виховного процесу в необхідності отримання психологічної і соціальної допомоги,

особливо в системі дошкільної, спеціальної, вищої і професійно-технічної освіти, віддалених, сільських школах і школах з малою наповнюваністю;

- привести у відповідність нормативно-правову базу діяльності психологічної служби системи освіти до пріоритетів розвитку освіти в Україні;

- запровадити нові моделі діяльності психологічної служби на основі сучасних досягнень вітчизняної і світової психолого-педагогічної науки;

- підвищити професійний рівень підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів, соціальних педагогів, працівників психолого-медико-педагогічних консультацій.

Для досягнення поставленої мети і завдань необхідно реалізувати заходи, що передбачені у Плані дій.

Директор Українського НМЦ

практичної психології і соціальної роботи

В.Г.Панок

Додаток 2
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 19.06.2008 р. № 554

ПЛАН ДІЙ
щодо реалізації Концепції розвитку психологічної служби системи освіти України на
період до 2012 року

№ п/п	Напрямок та завдання	Термін виконання	Виконавець	Очікувані результати
1.	Розвиток мережі та підвищення ефективності управління психологічною службою			
1.1.	Внесення доповнень до Постанови Кабінету Міністрів України щодо ліцензування діяльності психологів, які працюють у державних і недержавних організаціях	до 01.01.2010р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Проект Постанови Кабінету Міністрів України.
1.2.	Провести засідання колегій управління освіти і науки обласних державних адміністрацій з питань: - про стан та перспективи розвитку психологічної служби системи освіти області на період до 2012 року	до 01.11.2008р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Затвердження регіональних програм розвитку психологічних служб у яких окремим розділом передбачено соціально-психологічне забезпечення і сільських

				гірських шкіл і шкіл з малою наповнюваністю.
1.3.	Довести чисельність працівників психологічної служби відповідно до нормативної потреби.	до 2012 р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Стовідсоткове забезпечення навчальних закладів практичними психологами та соціальними працівниками.
1.4.	Розробити нове положення про центри практичної психології і соціальної роботи.	протяг ом 2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Положення затверджене наказом МОН України. Внесення змін і доповнень в документи, які регламентують діяльність психологічної служби.
1.5.	Створити районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи та районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, або увести у всіх районах (містах) посади методистів, що відповідають за діяльність психологічної служби.	до 2010 р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Створення центрів практичної психології та соціальної роботи, призначення методистів, які відповідають за діяльність психологічної служби.
1.6.	Розробити плани та забезпечити щорічне проведення семінарів для керівників освіти всіх рівнів з питань організації діяльності та моніторингу ефективності роботи працівників психологічної служби.	щорічно, починаючи з 01.12.2008 р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Накази про затвердження планів проведення семінарів на кожний рік. Підвищення психологічної компетентності керівних кадрів освіти.
1.7.	Запровадити національну інформаційну кампанію щодо інформування громадськості про діяльність психологічної	постійно	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та	Створення окремих рубрик у ЗМІ. Підняття престижу

	психолого-медико-педагогічних консультацій (за окремим планом).		Севастопольської міських державних адміністрацій Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	працівників психологічної служби серед широких кіл громадськості. Популяризація результатів діяльності служби.
1.8.	Розробити та запровадити технологію оцінки якості діяльності районної, міської психологічної служби (центру), працівників служби.	до 01.03.2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Розробка і впровадження методик оцінки якості діяльності районної, міської психологічної служби (центру), працівників служби. Стимулювання надання якісних послуг.
1.9.	Щорічно здійснювати моніторинг розвитку і діяльності служби та психолого-медико-педагогічних консультацій, рівня забезпечення навчальних закладів практичними психологами і соціальними педагогами.	щорічно	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Щорічні аналітичні звіти. Визначення реального стану процесу розбудови психологічної служби та шляхів її удосконалення.
2.	Покращання методичного забезпечення діяльності працівників психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій			
2.1.	Щорічно складати списки рекомендованої літератури, методичних посібників і методик для фахівців психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти.	щорічно	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Методичні листи.
2.2.	Узагальнити кращий досвід діяльності працівників психологічної служби (тематичний збірник)	щорічно	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти.	Видання тематичних збірників. Запровадження кращого передового досвіду

В

				діяльність працівників служби.
2.3.	Створити та щорічно оновлювати каталоги кращого досвіду роботи працівників служби	щорічно, починаючи з 2009 р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Каталоги кращого досвіду роботи окремо практичних психологів та соціальних педагогів всіх рівнів: районного, обласного, всеукраїнського та за типами навчальних закладів.
2.4.	Здійснити експертну оцінку стану науково-методичного забезпечення та діагностичного інструментарію психолого-медико-педагогічних консультацій.	протягом 2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Аналітична довідка для МОН України щодо подальшого забезпечення працівників засобами діагностичного інструментарію
2.5.	Розробити та видати науково-методичні посібники для забезпечення практичної діяльності працівників психолого-медико-педагогічних консультацій.	протягом 2010 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Видання методичних посібників, методичних рекомендацій для підвищення ефективності роботи працівників служби.
2.6.	Створити Web-сторінку для працівників служби	протягом 2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Розробка та підтримка Web-сторінки. Забезпечення умов доступу працівників служби до нормативно-правової бази і методичних розробок.

2.7.	Не рідше 2 разів на рік проводити тематичні конференції, семінари і наради для працівників служби.	щорічно	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Розробка та затвердження плану проведення заходів. Удосконалення діяльності управлінської ланки.
3. Супровід реформування освітньої галузі				
3.1.	Створити переліки ліцензійних: -психодіагностичних методик та методик для соціально-педагогічних досліджень; -просвітницьких програм на електронних носіях; -електронних посібники для педагогів, учнів і батьків з питань практичної психології та соціальної роботи.	до 01.09.2010р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Забезпечення діяльності практичних психологів та соціальних працівників шляхом видання та розповсюдження переліків методик, просвітницьких програм, посібників тощо.
3.3.	Розробити програми і методики з формування навичок самостійного життя дітей-вихованців інтернатних закладів.	до 01.01.2010р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Збірник кращого досвіду роботи. Підвищення рівня психологічної зрілості випускників соціально-вразливих категорій, формування соціальної компетентності.
3.4.	Розробити методики щодо забезпечення психологічного супроводу випускників загальноосвітніх навчальних закладів під час незалежного зовнішнього оцінювання.	до 01.02.2009р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Розробка методології і технології психологічного супроводу незалежного зовнішнього оцінювання. Підготовка випускників до тестування,

				зняття психічного напруження.
3.5.	Розробити та впровадити у практику педагогічної діяльності інноваційні методики і технології профілактичної роботи з учнями та студентами з девіантною поведінкою.	до 01.12.2010р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Підготовка методичного посібника з питання соціально-психологічного супроводу дітей з девіантною поведінкою. Підвищення якості профілактичної роботи.
3.6.	Розробити методики і технології психологічного супроводу допрофільного та профільного навчання	2009-2012р.р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Методичні рекомендації. Диференціювання психологічного супроводу дітей в залежності від профілю навчання.
4. Розбудова психологічної служби у вищих навчальних закладах				
4.1.	Розробити і затвердити в установленому порядку положення та інші нормативні документи діяльності психологічної служби у ВНЗ III-IV рівнів акредитації.	до 01.09.2009р.	Департамент вищої освіти, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Накази МОН України.
4.2.	Провести науково-практичну конференцію, науково-практичний семінар і семінар-нараду для представників психологічної служби ВНЗ III-IV рівнів акредитації.	щорічно, починаючи із 2009 р.	Департамент вищої освіти, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	План і програми проведення заходів. Висвітлення ходу проведення і результатів у фахових ЗМІ.
4.3.	Збільшити чисельність працівників служби у ВНЗ I-II рівнів акредитації.	до 2011 р.	Департамент вищої освіти, Департамент економіки та фінансування, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи.	Стовідсоткове забезпечення навчальних закладів практичними психологами, соціальними педагогами.

4.4.	Щорічно проводити регіональні (міжрегіональні) практичні конференції і семінари для працівників психологічної служби ВНЗ I-II рівнів акредитації.	2009-2012 р.р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	План і програми проведення заходів. Координація діяльності, обговорення проблем та вироблення планів спільних дій.
5. Розбудова психологічної служби у професійно-технічних навчальних закладах				
5.1.	Довести чисельність працівників психологічної служби у ПТНЗ відповідно до нормативів.	до 2010 р.	Департамент професійно-технічної освіти, Департамент економіки та фінансування	Стовідсоткове забезпечення навчальних закладів практичними психологами, соціальними педагогами.
5.2.	Провести регіональні (міжрегіональні) конференції, наради і семінари з проблеми розвитку психологічної служби в системі профтехосвіти.	2009-2012 р.р.	Департамент професійно-технічної освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	План і програми проведення заходів. Впровадження кращого досвіду, вироблення подальших спільних дій щодо подальшої роботи.
5.3.	Розробити і впровадити у практику кращі методики роботи практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ.	2009-2012 р.р.	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Підготовка, видання та розповсюдження методичних посібників, збірників кращого досвіду роботи. Методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби в закладах системи ПТО

5.4.	Розробити методики психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу учнів професійно-технічних навчальних закладів	2009-2012р.р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Методичні рекомендації для працівників психологічної служби системи професійно-технічної освіти.
6.	Розвиток психологічної служби у дошкільних, позашкільних, спеціальних навчальних закладах та закладах освіти нового типу.			
6.1.	Привести чисельність працівників служби у дошкільних навчальних закладах комбінованого та компенсуючого типу, спеціальних школах (інтернатах), закладах соціальної реабілітації відповідно до нормативів чисельності.	2009-2010 р.р.	Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки Севастопольської міських державних адміністрацій	Стовідсоткове забезпечення навчальних закладів практичними психологами, соціальними педагогами. Створення сприятливого освітнього середовища, відповідного до потреб і можливостей дітей.
6.2.	Розробити інструктивно-методичні матеріали щодо діяльності психологічної служби у позашкільних навчальних закладах.	протягом 2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Розробка, видання і розповсюдження методичних посібників, інструктивно-методичних листів.
6.3.	Узагальнити передовий досвід діяльності психологічної служби у дошкільних, спеціальних, позашкільних навчальних закладах і закладах освіти нового типу.	протягом 2010 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Міністерство освіти і науки АР Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Розробка, видання і розповсюдження методичних посібників, інструктивно-методичних листів. Поширення передового досвіду діяльності серед педагогічних працівників.
7.	Оптимізація діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій.			
7.1.	Розробити і затвердити в установленому порядку кваліфікаційні	протягом 2009 р.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Наказ МОН України.

	характеристики консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій.			Організаційне, нормативно-правове і фінансове забезпечення діяльності ПМПК.
7.2.	Розробити і затвердити в установленому порядку штатний розпис психолого-медико-педагогічних консультацій із зазначенням спеціальностей і розподілом робочого часу.	протягом 2009 р.	Департамент економіки та фінансування, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Наказ МОН України. Організаційне, нормативно-правове і фінансове забезпечення діяльності ПМПК.
7.3.	Вирішити питання про фінансування діяльності Центральної психолого-медико-педагогічної консультації.	протягом 2008 р.	Департамент економіки та фінансування, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Наказ МОН України. Організаційне, нормативно-правове і фінансове забезпечення діяльності ПМПК.
8. Підготовка і підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій.				
8.1.	Розробити і запровадити у діяльність інститутів післядипломної педагогічної освіти проблемно-тематичних і авторських курсів для практичних психологів, соціальних педагогів і консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій із залученням необхідних фахівців у тому числі і на умовах погодинної оплати праці.	2009-2010	Університет менеджменту освіти, обласні ІППО, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Плани і програми курсів, звіти про проведення курсів. Видання збірника інноваційних навчальних програм, типових планів і лекційних розробок.
8.2.	Організувати експериментальну роботу з розробки і впровадження інноваційних моделей підвищення кваліфікації працівників служби і консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій.	2009-2012р.р.	Університет менеджменту освіти, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Інформаційно-аналітичні звіти. Розробка і затвердження навчальних планів і програм, видання і розповсюдження методичних посібників.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044)

236-10-49, ministry@mon.gov.ua

05.08.10 № 1/9-516

Міністру освіти і
науки
Республіки
Крим,
начальникам
управлінь освіти
і науки обласних,
Київської та
Севастопольсько
ї міських
державних
адміністрацій

***Про орієнтири діяльності працівників
психологічної служби системи освіти
у 2010-2011 навчальному році***

Міністерство освіти і науки України надсилає методичні рекомендації “Про орієнтири діяльності працівників психологічної служби системи освіти України у 2010-2011 навчальному році”, перелік рекомендованої літератури, фахових видань та основні напрями науково-дослідної і науково-методичної роботи.

Додаток: на 9 арк.

Заступник Міністра

І.П. Зайцева

Панок В.Г.
252-70-11

Додаток 1
до листа Міністерства
освіти і науки України
від 05.08. 2010 р. № 1/9-516

Про орієнтири діяльності працівників психологічної служби системи освіти України у 2010-2011 навчальному році

Загальні завдання психологічної служби детерміновані стратегією розвитку системи освіти в цілому і водночас залежать від особливостей регіональної політики, історії та традицій освіти у конкретній області, районі, місті, селищі.

З огляду на тенденції розвитку психологічної теорії і практики основні напрями діяльності психологічної служби системи освіти визначені на 2009-2010 роки залишаються актуальними і на наступний період. Разом з тим діяльність служби повинна трансформуватися у відповідності до змін у нормативно-правовій базі, визначених пріоритетів діяльності Уряду. Зокрема за останній рік Міністерством освіти і науки України, Національною академією педагогічних наук України приділена посилена увага питанням теоретичної розробки та запровадження у практику моделей інклюзивної освіти. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, які інтегруються у загальноосвітню школу - порівняно новий вид діяльності для працівників психологічної служби усіх рівнів.

Основна мета діяльності служби у 2010-2011 навчальному році має бути спрямована на впровадження положень Концепції розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2012 року та Плану дій щодо її реалізації. Діяльність спеціалістів психологічної служби повинна бути спрямована на забезпечення, захист прав і свобод дітей, створення

умов комфортного освітнього середовища, захисту честі і гідності учнів, вихованців, студентів.

Керівникам обласних, районних, міських управлінь освіти і науки у новому навчальному році необхідно вжити заходів щодо забезпечення навчальних закладів працівниками психологічної служби, в тому числі навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти районного (міського) рівнів.

Як вказано у Рекомендаціях, затверджених постановою Верховної Ради України від 06.07.2010 р. № 2441 «про Рекомендації парламентських слухань на тему : "Запровадження 12-річної загальної середньої освіти в Україні: проблеми та шляхи їх подолання" система освіти має ряд недоліків, серед яких основне місце займає академічна спрямованість, а не спрямованість на розвиток дитини. Тому спеціалістам психологічної служби необхідно звернути увагу на підготовку дітей до навчання в школі, формування у них мотивації, орієнтованої на зміст а не форму навчання, зниження рівня тривожності, а також на питання адаптації до умов навчального закладу. Розвиток дитини в умовах дошкільного навчального закладу має стати пріоритетним напрямом у діяльності служби в 2010-2011 навчальному році.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009р. №855 "Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки" працівникам психологічної служби необхідно приділити особливу увагу розробці методології щодо вивчення індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами, розробці алгоритму взаємодії педагогічних працівників як у межах навчального закладу, так і поза його межами щодо забезпечення потреб вихованців та учнів. Інтеграція таких дітей в навчально-виховний процес можлива виключно за умови їх належного психолого-педагогічного супроводу. Актуальним залишається і питання психологічної підготовки педагогів до роботи з вказаною категорією дітей, забезпечення їх навчально-методичною літературою, підвищення кваліфікації з вказаної тематики в системі післядипломної освіти.

Розвиток психологічної служби вимагає поступового відходу від аналізу кількісних показників забезпеченості спеціалістами до якісних показників щодо ефективності їх діяльності.

З огляду на посилену увагу країн Європейського союзу до питання дотримання прав дитини в Україні працівникам психологічної служби необхідно зацентувати свою діяльність у вказаному напрямі. На виконання Загальнодержавної програми "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року" соціальним педагогам навчальних закладів увести в практику постійно

діючий моніторинг дотримання прав дітей та інших суб'єктів навчально-виховного процесу. Важливим є вивчення не лише дотримання прав дитини в умовах навчального закладу однак і поза його межами, зокрема як батьки забезпечують належні умови для навчання, виховання та життя дитини.

В рамках всеобучу для батьків важливо донести їм інформацію про норми Кримінального кодексу України в частині відповідальності за неналежне виконання батьківських обов'язків та за злочини проти дитини.

Педагогічний працівник, вчитель є основною одиницею системи освіти. Саме тому від рівня сформованості його психологічної компетентності залежить здоров'я дитини, мікроклімат в колективі, освітньому закладі, рівень комфортності та безпечності освітнього середовища. Одним з нових напрямів у діяльності практичних психологів має стати підвищення психологічної культури і компетентності педагогічних працівників, в тому числі представників адміністрації навчальних закладів. Актуальним залишається і питання роботи з батьками з вказаної проблематики.

З метою профілактики насильства в школі та покращення навчально-виховного процесу в роботі практичних психологів з педагогічними колективами необхідно спланувати систему заходів з психологічної просвіти вчителів щодо поінформованості про форми профілактичної роботи, спрямованої на подолання насильства серед дітей, конфліктів у педагогічній практиці; оптимізувати проведення психолого-педагогічних консиліумів щодо розробки індивідуального підходу до учнів; запланувати та впровадити систему навчальних тренінгів щодо розвитку навичок асертивної поведінки у вчителів, вихованців, учнів, батьків.

Практичним психологам, соціальним педагогам, які пройшли навчання координаторів Шкільних служб порозуміння, ініціювати поширення практики впровадження відновних практик в навчально-виховний процес у межах регіону. З метою вивчення питання ефективності впровадження медіацій ровесників та кіл, як програм відновного правосуддя, здійснювати моніторинг з питань конфліктності, прояву агресивності, насильства, асоціальної поведінки. Необхідно проаналізувати динаміку прояву негативних явищ в учнівському середовищі по мірі впровадження відновних практик.

З огляду на негативну статистику поширення явища насильства в учнівському середовищі розробити та запровадити індикатори проявів насильства щодо конкретної дитини та враховувати їх під час планування виховної роботи з класом, дитиною, педагогами, батьками.

Одним з напрямів діяльності керівників психологічних служб є недопущення представників громадських організацій, псевдо релігійних

течій у навчальні заклади з метою проведення досліджень, лекцій, тренінгів без відповідної психологічної експертизи (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 р., №330). Особливо це стосується випадків, коли в результаті таких досліджень, тренінгів, лекцій може погіршитися здоров'я, бути нанесена шкода дитині або іншим учасникам навчально-виховного процесу тощо.

Аналіз практики організації атестаційного процесу спеціалістів психологічної служби вказує на низку недоліків зокрема в оформленні документів. Керівникам психологічних служб вивчити основи нормативно-правової бази організації атестації педагогічних працівників та впровадити єдиний алгоритм атестації в межах області.

Розвиток психологічної служби системи освіти відбувається досить нерівномірно однак поступально. Спільними зусиллями Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи та вищих навчальних закладів із 2009 року активно розвивається психологічна система вищої школи. Так, з метою розбудови психологічної служби вищої школи розроблено та підписано наказ №1248 від 30.12.2009 року «Про покращання соціально-педагогічного і психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. У 2010-1012 навчальному році першочерговими завданнями керівників і психологів психологічної служби вищої школи є створення і затвердження статутних документів, які регулюють діяльність психологічної служби конкретного навчального закладу (Положення про психологічну службу ВНЗ), удосконалення організаційно-функціональної структури психологічної служби з урахуванням специфіки та особливостей навчально-виховного процесу, контингенту студентів, визначення основних напрямів роботи зі всіма суб'єктами навчально-виховного процесу, налагодження зв'язків та обмін досвідом між працівниками психологічних служб ВНЗ.

У 2010-2011 навчальному році діяльність працівників психологічної служби навчальних закладів, методичних служб, органів управління освітою має бути спрямована на виконання заходів з реалізації наступних державних програм:

Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2009 р. № 940);

Загальнодержавна програма "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини" на період до 2016 року (затверджено Законом України від 5 березня 2009 року № 1065-VI);

Загальнодержавна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на

2009-2013 роки (затверджено Законом України від 19 лютого 2009 року № 1026-VI);

Державна цільова соціальна програма "Молодь України" на 2009-2015 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. № 41);

Державна цільова програма роботи з обдарованою молоддю на 2007-2010 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1016);

Державна програма "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006р. № 1849);

Державна програма подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 р. № 623).

Під час організації атестаційного процесу керівникам психологічних служб обласного, районного, міського рівнів враховувати пріоритетні напрями науково-дослідної і науково-методичної роботи наведені у додатку 3 даного листа.

Додаток 2
до листа Міністерства освіти і науки України
від 05.08. 2010 р. № 1/9-516

Список рекомендованої літератури

Навчальні посібники:

- 1) Аксіологічні основи психологічної культури особистості: навчально-методичний посібник / В.В. Рибалка. – К.: АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих: Ін-т обдарованої дитини; АПН і МОН України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2009.-326 с.
- 2) В.Г.Панок, Я.В. Чапрак, Д.Д. Романовська Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти. Навчально-методичний посібник: Чернівці, «Рута», 2010.
- 3) Панок В.Г., Острова В.Д. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти). – К.: «Освіта України», 2010. – 230 с.

Методичні посібники:

- 1) Рибалка В.В. Честь і гідність особистості як предмет діяльності практичного психолога / Валентин Рибалка. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

- 2) Луценко Ю. А. Діти-правопорушники: що робити? / Юрій Луценко – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека "Шкільного світу")
- 3) Мерзлякова О.Л. Як не потрапити на гачок маніпулятора: програма занять для молоді (метод.посіб)/ Олена Мерзлякова. К.:Шк.світ, 2010. -119с.

Методичні рекомендації:

- 1) Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем Методичні рекомендації працівникам реабілітаційних центрів. / За ред. Т.Д.Ілляшенко; [автори: Гриценко Л.І., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г., Романенко О.В., Скрипка Н.С.]. - К.: Духовна вісь, 2009.- 240 с.- *Словники і довідники:*
- 1) Словник-довідник психолога-консультанта/укл.:Н.В. Гаркавенко, Я.В. Чапрак, С.К. Шандрук, І.І. Солійчук / Наук. ред. В.Г. Панок .- Чернівці, «Рута», 2010.- 200 с.
- 2) Показники розвитку психолого-медико-педагогічних консультацій на кінець 2008-2009 навчального року. Розділ П довідкового видання "Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України (показники розвитку за підсумками 2008-2009 навчального року)/[Лунченко Н.В., Обухівська А.Г., Панок В.Г. та ін..] – К.: Ніка-Центр, 2009. – 56 с. Стор. 32-55.

Статті:

- 1) Мерзлякова О.Л. Профілактика психологічної маніпуляції і контролю свідомості / Мерзлякова О.Л., Петухов В.Е. //Практична психологія і соціальна робота. – 2008. - №4 – С.63-77; №5. – С.66-70; №6. – С.70-72; №7. – С.65-68; №8. – С.63-71; №9. – 59-61

Перелік фахових періодичних видань рекомендованих для використання в практичній діяльності спеціалістів психологічної служби

Видавництво “Шкільний світ”

23316 – газета “Психолог”

37648 – газета “Психолог дошкілля”

91815 – газета “Соціальний педагог”

90224 – газета “Дефектолог”

23677 – “Психолог. Бібліотека”

91491 – “Психолог. Комплект книжок для психолога. Шкільний світ. 2005-2007”

Видавництво “Главник”

06591 – “Психологічний інструментарій”

91746 – “Бібліотечка соціального працівника”
99988 – “Психологічний практикум”
08054 – “Психологічна газета”
91745 – газета “Соціальний працівник”
99989 – журнал “Психологический практикум”

74064 – журнал “Практична психологія та соціальна робота”
74016 – журнал “Обдарована дитина”

Додаток 3
до листа Міністерства
освіти і науки України
від 05.08. 2010 р. № 1/9-516

**Основні напрями науково-дослідної і науково-методичної
роботи керівників/методистів навчально-методичних кабінетів
(центрів) психологічної служби системи освіти**

1. Організаційно-функціональні моделі діяльності психологічної служби.
2. Управління психологічною службою системи освіти на регіональному рівні.
3. Організація міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії психологічної служби з іншими суб'єктами, які діють в інтересах в кращих інтересах дитини.
4. Організаційна та методична діяльність центру практичної психології і соціальної роботи (методиста) на виконання державних, регіональних програм.
5. Методичний супровід професійної діяльності фахівців психологічної служби.
6. Моніторинг ефективності діяльності психологічної служби області/району/міста.
7. Формування професійної компетентності та організація підвищення кваліфікації спеціалістів психологічної служби.
8. Організаційна та інформаційно-методична підтримка молодих фахівців психологічної служби.
9. Управління якістю психологічних послуг в системі освіти
10. Маркетингова діяльність центру практичної психології і соціальної роботи.
11. Застосування інтерактивних методів та інноваційних технологій, як складових методичної роботи.

12. Підвищення психологічної культури учасників навчально-виховного процесу.

13. Забезпечення якості і доступності психологічних і соціальних послуг.

14. Організаційна та інформаційно-методична робота щодо забезпечення супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

15. Реалізація практичних заходів спрямованих на розбудову психологічної служби з урахуванням особливостей та типу навчального закладу (ст. 34, 36, 37, 39, 41, 43, 48 Закону України «Про освіту»).

16. Організація та методичне забезпечення діяльності працівників згідно з основними напрямками визначеними в п.2.4. Положення про психологічну службу (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703)

Основні напрями науково-дослідної і науково-методичної роботи практичних психологів

1. Організаційні моделі діяльності практичного психолога в навчальному закладі:

– Робота з дітьми (адаптація до умов навчального закладу та особливостей навчально-виховного процесу; вивчення психологічних особливостей дитини/колективу; корекція та розвиток індивідуально-психологічних особливостей; профілактика та подолання асоціальних проявів в поведінці дітей, негативних явищ в учнівському середовищі; формування життєвої компетентності, здорового способу життя).

– Робота з педагогічними працівниками (психологічна просвіта/консультування з актуальних питань навчально-виховного процесу, особистісної сфери; психологічний супровід функціонування дитячого/педагогічного колективу на різних етапах його існування; вивчення особливостей педагогічної діяльності; технології психологічного супроводу педагогів під час атестації).

– Робота з батьками (психологічна просвіта/консультування з питань розвитку та особливостей особистості у різних вікових періодах; вивчення особливостей умов сімейного виховання, мікроклімату).

2. Формування психологічної компетентності всіх учасників навчально-виховного процесу.

3. Психологічний супровід навчально-виховного процесу в умовах інклюзивної освіти (за суб'єктами: - діти, - батьки, - педагогічні працівники).

4. Психологічний супровід профільного, допрофільного навчання та випускників під час зовнішнього незалежного оцінювання.

5. Психологізація навчання та технології створення комфортного освітнього середовища в навчальному закладі.

Основні напрями науково-дослідної і науково-методичної роботи соціальних педагогів

1. Організаційні моделі діяльності соціального педагога в навчальному закладі:

– Робота з дітьми (соціальний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; соціальний супровід дитини під час адаптації до умов навчального закладу та особливостей навчально-виховного процесу; вивчення особливостей соціального розвитку дитини/сім'ї/колективу; консультування та допомога дітям, які опинилися у складних життєвих обставинах; соціальні технології у сфері профілактики та подолання асоціальних проявів в поведінці дітей, негативних явищ в учнівському середовищі; формування життєвої компетентності, здорового способу життя).

– Робота з педагогічними працівниками (просвіта/консультування з актуальних питань навчально-виховного процесу, особливостей сімейного виховання, соціального розвитку дитини; соціально-педагогічний супровід функціонування дитячого/педагогічного колективу на різних етапах його існування; вивчення особливостей педагогічної діяльності; інноваційні форми і методи роботи соціального педагога з вчителями).

– Робота з батьками (психологічна просвіта/консультування з питань сімейного виховання, забезпечення прав дитини відповідно до міжнародного та національного законодавства; формування батьківської відповідальності, вивчення особливостей умов сімейного виховання, мікроклімату; інноваційні форми і методи роботи соціального педагога з батьками).

2. Соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу в умовах інклюзивної освіти (за суб'єктами: - діти, - батьки, - педагогічні працівники).

3. Технології створення комфортного освітнього середовища в навчальному закладі.

4. Застосування основ міжнародного та національного законодавства у сфері захисту прав дитини.

Прим.: запропоновані теми конкретизуються відповідно до особливостей діяльності системи освіти в межах регіону, педагогічної і психологічної практики, типу навчального закладу, потреб суб'єктів навчально-виховного процесу.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ПСИХОЛОГА

Прийнятий на I Установчому з'їзді Товариства психологів України 18 грудня 1990р.

1. Відповідальність

- 1.1. Психологи несуть особисту відповідальність за свою роботу.
- 1.2. Психологи зобов'язані всіляко запобігати і не допускати антигуманних наслідків у своїй професійній діяльності.
- 1.3. Психологи повинні утримуватись від будь-яких дій чи заяв, що загрожують недоторканності особи; не мають права використовувати свої знання і становище з метою приниження людської гідності, пригнічування особистості або маніпулювання нею; несуть відповідальність за додержання пріоритету інтересів людини.
- 1.4. На психологів покладається відповідальність за надійність використовуваних методів та їх програмного забезпечення, валідність обробки даних досліджень, у тому числі тих, які проводяться з використанням комп'ютерних технологій.
- 1.5. Психологи застосовують лише ті знання, якими вони володіють відповідно до своєї кваліфікації, повноважень і соціального статусу.

2. Компетентність

- 2.1. Психологи постійно поповнюють свої знання про нові наукові досягнення в галузі їхньої діяльності, беруться за розв'язання тільки тих завдань, які належать до сфери їх компетенції. У разі неспосильності завдання психолога передають його іншому досвідченому фахівцеві або допомагають людині, яка звернулася за підтримкою, налагодити контакт з професіоналами, що можуть надати адекватну допомогу.
- 2.2. Психологи не застосовують методів і процедур, не апробованих центральними органами Товариства психологів України. У тих випадках, коли психологічні методики лише проходять випробування (з дозволу контрольних органів Товариства), психологи, проводячи експеримент з обмеженим контингентом досліджуваних, попереджають

їх про застосування неперевіраних методів і технічних пристроїв або про свій недостатній рівень оволодіння ними.

- 2.3. Психолог публікує під своїм ім'ям лише ту працю, яка повністю виконана ним самим або містить істотний власний внесок; недопустима публікація з метою особистої, матеріальної вигоди недостатньо підготовлених праць, невалідизованих методик, а психолог не може виконувати практичної роботи, не маючи належної кваліфікації та досвіду.
- 2.4. Психолог прагне до адекватних знань про свої індивідуальні якості та особливості і визначення меж власних професійних можливостей. Особистісні психологічні проблеми (які негативно впливають на якість виконання обов'язків) можуть бути показником професійної непридатності і мають якомога швидше коригуватись та розв'язуватись психологом.

3. Захист інтересів клієнта

- 3.1. Психологи суворо дотримуються принципу добровільної участі клієнта в обстеженнях. Під час роботи з дітьми, пацієнтами з тяжкими психічними розладами (тобто в крайніх випадках) допускаються відхилення від принципу добровільності, але в межах законодавчих норм; обов'язком психолога є намагання налагодити з клієнтом співробітництво. Психологи утримуються від непотрібних лікувань клієнта.
- 3.2. Психологи, вступаючи у контакт із особами, для яких вони є обов'язково-примусовим (наприклад, у разі проведення психологічної експертизи), не мають права змушувати клієнта повідомляти відомості поза його волею, не можуть вживати примусових заходів для отримання даних, окрім випадків, коли така інформація сприятиме безпеці оточуючих або самого клієнта.
- 3.3. Психологи не беруть участі в діях, спрямованих проти свободи особи. Вони не мають права змушувати клієнта розповідати про свою життєву філософію, політичні, релігійні чи етичні переконання, не повинні вимагати відмовитися від них.
- 3.4. Психологи беруть на себе професійну відповідальність за кваліфіковане обстеження, консультування, лікування. Вони домовляються про терміни завершення своєї діяльності або доцільність направлення клієнта до іншого компетентного спеціаліста. Відповідальність з психолога знімається, якщо він упевнився, що інший спеціаліст узяв відповідальність за клієнта на себе.

- 3.5. Психологи не мають матеріальних або особистих привілеїв, не можуть використовувати свої знання і становище, довірливе ставлення і залежність клієнта у власних корисливих інтересах. У тих випадках, коли послуги є платними, про фінансові умови домовляються заздалегідь; не встановлюється додаткова оплата за консультації і не береться плата з тих, кого психолог навчає або збирається екзаменувати. Якщо клієнт може отримати психологічну допомогу безкоштовно або меншим коштом в іншого фахівця, то психолог інформує про це клієнта.
- 3.6. Психолог уникає встановлення неофіційних взаємин з клієнтом, якщо не може стати на перешкоді проведення діагностичної, консультаційної і корекційної роботи з ним. Між психологом і клієнтом не повинно бути статевої близькості у період, коли психолог несе відповідальність за нього.
- 3.7. Психолог має право вирішувати, на якому етапі консультування або лікування можна дати об'єктивний професійний висновок, а у випадках, коли він не може діяти в інтересах клієнта, роз'яснює йому і батькам (опікунам, піклувальникам) реальний стан справ.
- 3.8. Висновок за результатами проведеного обстеження чи лікування робить сам психолог, він не може перекладати це на інших. Психолог повинен чітко і однозначно формулювати висновок, так щоб його можна було правильно зрозуміти і використати отримані дані на користь клієнта.
- 3.9. Психолог не робить висновків і не дає порад, не маючи достовірних знань про клієнта або ситуацію, в якій він перебуває. У звіті (висновку) психолога має міститися лише необхідна і водночас достатня, що відзначається цілковитою надійністю результатів, інформація для розв'язання поставленого завдання, мають вказуватися межі здійснюваних досліджень, характер виявлених симптомів — постійний чи тимчасовий.
- 3.10. Психолог у доступній формі повідомляє обстежуваного про поставлений діагноз і методи та засоби допомоги. При цьому він зобов'язаний обачливо і обережно висловлюватися щодо виявлених патологій у психічному стані клієнта. Психолог обов'язково попереджає про тих, хто і для чого може використати ці дані; він не може приховувати від людини, які офіційні рішення можуть бути винесені на підставі висновку. Психолог уповноважений особисто запобігати некоректному і неетичному використанню результатів досліджень і

повинен виконувати цей обов'язок незалежно від посадової субординації.

4. Конфіденційність

- 4.1. Психолог зобов'язаний додержуватися конфіденційності в усьому, що стосується взаємин з клієнтом, його особистого життя і життєвих обставин. Виняток становлять випадки, коли виявлені симптоми є небезпечними для клієнта та інших людей, і психолог зобов'язаний поінформувати тих, хто може надати кваліфіковану допомогу. Конфіденційності можна не дотримуватись, якщо клієнт просить або згоджується, аби в його інтересах інформацію було передано іншій особі.
- 4.2. Психолог не збирає додаткових відомостей про обстежуваного без його згоди і задовольняється лише тією інформацією, яка потрібна для виконання професійного завдання. Запис на магнітну стрічку і відеоплівку, фотографування і занесення інформації про клієнта до комп'ютерних банків даних здійснюються лише за згодою учасників.
- 4.3. Психолог зобов'язаний оберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих у процесі діагностичної і корекційної роботи, додержуватись анонімності імені клієнта (наприклад, під час навчання, в публікаціях). Для демонстрації і прослуховування будь-яких матеріалів потрібний письмовий дозвіл людини, за чією згодою вони були записані; на вимогу клієнта матеріали негайно знищуються.
- 4.4. Документація роботи психологів повніша вміщувати лише професійно необхідні матеріали. До цих матеріалів, пов'язаних з конфіденційним змістом діяльності психологів, має виключатися доступ сторонніх осіб. У тих же випадках, коли психологи звертаються за допомогою до інших фахівців, потрібно спеціально ознайомити їх з питаннями, що стосуються умов і терміну зберігання таких матеріалів, а також обмежень у використанні інформації про клієнта і попередити про міру відповідальності за невиконання правила конфіденційності.
- 4.5. Якщо психолог не в змозі надалі виконувати свої функції, він з'ясовує, чи потрібно зберігати матеріали (також і інформацію, занесену до комп'ютера). В разі потреби психолог повинен передати виконання покладених на нього функцій іншому фахівцеві.
- 4.6. Психолог інформує клієнтів про правила конфіденційності. Смерть або зникнення обстежуваного не звільняє психолога від необхідності зберігати професійну таємницю.

- 4.7. Психолог не передає методичних матеріалів особам, які не уповноважені здійснювати психологічну діяльність; не розкриває суті і призначення конкретної методики (за винятком доступних роз'яснень правоохоронним і судовим органам).

5. Етичні правила психологічних досліджень

- 5.1. Планування психологічних досліджень передбачає дотримання таких умов: визначення об'єкта дослідження; чітке й однозначне формулювання його мети і завдань; встановлення контингенту обстежуваних; прогнозування можливостей використання одержаних результатів (наприклад, оцінювання перспективи професійної успішності, формування

спільного колективу, психологічного втручання тощо). Психолог самостійно вибирає методи роботи, керуючись при цьому вимогами максимальної ефективності та наукової обґрунтованості.

- 5.2. Психолог забезпечує цілковиту надійність результатів, відповідає за рішення, які приймають офіційні особи на основі його висновків та рекомендацій, запобігає можливим помилкам в діяльності непрофесіоналів, котрі допомагають у роботі, але не ознайомлені з вимогами, що стосуються обмежень у використанні інформації про досліджуваних. Психолог несе відповідальність за правильне і доступне роз'яснення непрофесіоналам суті застосовуваних психологічних методів, а також за можливі антигуманні наслідки. Щодо психолога використовується принцип, аналогічний принципу презумпції невинності у судочинстві. Вина психолога в порушенні Етичного кодексу повинна бути доведена Комісією з етики Товариства психологів України.
- 5.3. Психолог зводить до мінімуму ризик ненавмисного негативного впливу на тих, хто бере участь в експерименті. Коли очікується, що дослідження або лікування може викликати у клієнта психогенну реакцію, психолог повинен отримати дозвіл на проведення роботи з ним Комісії з етики. Якщо умови експерименту потребують необізнаності досліджуваних з його суттю і результатами, психолог має пересвідчитися в тому, що це не завдасть шкоди жодному з учасників досліджу. Такі відомості можуть бути розкриті після завершення експериментальної програми.
- 5.4. Психолог заздалегідь інформує клієнтів про право відмовитись від участі в дослідженні. Коли ж попри це вони дають згоду взяти участь у експерименті, психолог має переконатися в тому, що таке рішення

прийняте незалежно від нього або інших осіб (наприклад, батьків, опікунів, піклувальників, які наполягають пройти обстеження).

6. Кваліфікована пропаганда психології

- 6.1. Психологи інформують науковців, учителів, лікарів, широку громадськість про свою галузь діяльності на основі об'єктивних, точних даних таким чином, щоб не дискредитувати професію психолога і психологію як науково-практичний комплекс.
- 6.2. Психолог не виступає з публічними заявами для реклами або самореклами. Вміщуючи у засобах масової інформації оголошення про надання психологічних послуг населенню, він повідомляє лише своє ім'я, адресу, номер телефону, професійну кваліфікацію, науковий ступінь, галузь психології, години прийому. В рекламному проспекті не може йтися про суми гонорару, не даються гарантії, не перелічуються здобутки і успішні випадки лікування, консультування. Оголошення мають містити інформацію про мету курсів, а не обіцянки стосовно досягнення специфічних результатів. Психолог повинен брати професійну участь у навчальних програмах для населення, однак він має право робити це лише за умови, якщо вони виключають сумнівні методи і неефективні процедури.
- 6.3. Поради психолога у засобах масової інформації мають подаватися в узагальненій формі, без посилань на конкретні факти і ситуації, щоб не допустити розголошення конфіденційної інформації. Усні виступи, друковані матеріали, аудіовізуальна та інші публікації, в яких наводяться з ілюстративною метою клінічні випадки, повинні виключати ідентифікування особи, групи чи організації. Методики публікуються лише у формі, яка дає змогу зберегти їх валідність та надійність.

7. Професійна кооперація

- 7.1. Психолог, ведучи професійну дискусію, не повинен дискредитувати колег або представників інших професій, які використовують ті ж або інші наукові методи, він має виявляти повагу до наукових шкіл і напрямків. Психолог цінує професійну компетентність, високу культуру, ерудицію, відповідальне ставлення до справи колег та представників інших професій. Якщо ж психолог виявить ненауковість чи неетичність у професійній діяльності колеги, він повинен сприяти виправленню ситуації. У разі неуспіху цих зусиль психолог може виступити з об'єктивною, аргументованою критикою роботи колеги у психологічному співтоваристві. У тих же випадках, коли критика на адресу члена Товариства є суб'єктивною, упередженою, він має право

звернутися до Комісії з етики, висновок якої може використати для спростування несправедливих оцінок чи критики.

- 7.2. Психолог не може застосовувати маніпулятивні методи для здобуття прихильності і привернення на свій бік клієнтури, не повинен намагатися стати монополістом у своїй галузі. Про досягнуті результати в теоретичній і практичній психології він зобов'язаний інформувати психологічну громадськість, ділитися набутим під час своєї професійної діяльності досвідом.
- 7.3. Розв'язуючи конкретні завдання обстеження, консультування і лікування людей, психолог вирішує, чи може він використати знання, технічні й адміністративні можливості інших фахівців на благо клієнта за згодою клієнта вступити в контакт з ними, зокрема особами, які лікують або лікували його раніше. Психолог бере відповідальність за клієнта, лише переконавшись, що той не має клієнтурних стосунків з іншими психологами.
- 7.4. Психолог забезпечує персонал адекватною інформацією про клієнтів, які користуються його послугами, передає у розпорядження колег тільки надійні й валідизовані психологічні методи, технічний інструментарій і відкриття. Всі професійні взаємовідносини будуються на основі Закону про авторські права.
- 7.5. У вирішенні спірних питань психолог керується положенням даного Етичного кодексу. Арбітром може бути Комісія з етики Товариства психологів України.
- 7.6. За порушення чинного законодавства, Статусу Товариства психологів та Етичного кодексу на психолога можуть бути накладені Комісією з етики такі стягнення:
 - попередження;
 - догана;
 - виключення з членів Товариства.У разі виявлення порушень психологами, які не є членами Товариства, Комісія з етики звертається до інших громадських організацій чи державних установ з тим, щоб вони вжили необхідних заходів до винного.
- 7.7. Рішення Комісії з етики може бути скасоване Президією або з'їздом Товариства психологів.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ

Конвенція про права дитини

(Конвенція ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27.02.91)

Преамбула

Держави – учасниці цієї Конвенції, вважаючи, що згідно з принципами, проголошеними в Статуті ООН, визнання властивої людині гідності, рівних і невід'ємних прав всіх членів суспільства є основою забезпечення свободи, справедливості і миру на землі, беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи та сповнені рішучості сприяти соціальному прогресу і поліпшенню умов життя при більшій свободі, визнаючи, що Організація Об'єднаних Націй у Загальній декларації прав людини та Міжнародних пактах про права людини проголосила і погодилась з тим, що кожна людина має володіти всіма зазначеними у них правами і свободами без будь-якої різниці за такими ознаками, як раса, колір шкіри, стать, релігія, політичні або інші переконання, національне або соціальне походження, майновий стан, народження або інші обставини, нагадуючи, що Організація Об'єднаних Націй в Загальній декларації прав людини проголосила, що діти мають право на особливе піклування і допомогу, впевнені в тому, що сім'я як основному осередку суспільства і природному середовищу для зростання і благополуччя всіх її членів і особливо дітей мають бути надані необхідні захист і сприяння, з тим, щоб вона могла повністю покласти на себе зобов'язання в рамках суспільства, визнаючи, що дитині для повного і гармонійного розвитку її особи необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння, вважаючи, що дитина має бути повністю підготовлена до самостійного життя в суспільстві та вихована в дусі ідеалів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, і особливо в дусі миру, гідності, терпимості, свободи, рівності і солідарності, беручи до уваги, що необхідність у такому особливому захисті дитини була передбачена в Женевській декларації прав дитини 1924 року і Декларації прав дитини, прийнятій Генеральною Асамблеєю 20 листопада 1959 року, та визнана в Загальній декларації прав людини, в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (зокрема, в статтях 23 і 24), в Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (зокрема, в статті 10), а також у статутах і відповідних документах спеціалізованих установ і міжнародних організацій, що займаються питаннями благополуччя дітей, беручи до уваги, що, як зазначено в Декларації прав дитини, "дитина внаслідок її фізичної і розумової

незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження", посилаючись на положення Декларації про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх всиновленні, на національному і міжнародних рівнях, Мінімальних стандартних правил ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх ("Пекінські правила") та Декларації про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів, визнаючи, що в усіх країнах є діти, які живуть у виключно тяжких умовах, і що такі діти потребують особливої уваги, враховуючи належним чином важливість традицій і культурних цінностей кожного народу для захисту і гармонійного розвитку дитини, визнаючи важливість міжнародного співробітництва для поліпшення умов життя дітей в кожній країні, зокрема в країнах, що розвиваються, погодилися про нижченаведене:

Частина I

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2

1. Держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.
2. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

Стаття 3

1. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями

соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

2. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів.
3. Держави-учасниці забезпечують те, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору численності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду.

Стаття 4

Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для здійснення прав, визнаних у цій Конвенції. Щодо економічних, соціальних і культурних прав держави-учасниці вживають таких заходів у максимальних рамках наявних у них ресурсів і при необхідності в рамках міжнародного співробітництва.

Стаття 5

Держави-учасниці поважають відповідальність, права і обов'язки батьків і у відповідних випадках членів розширеної сім'ї чи общини, як це передбачено місцевим звичаєм, опікунів чи інших осіб, що за законом відповідають за дитину, належним чином управляти і керувати дитиною щодо здійснення визнаних цією Конвенцією прав і робити це згідно зі здібностями дитини, що розвиваються.

Стаття 6

1. Держави-учасниці визнають, що кожна дитина має невід'ємне право на життя.
2. Держави-учасниці забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини.

Стаття 7

1. Дитина реєструється одразу ж після народження і з моменту народження має право на ім'я і набуття громадянства, а також, наскільки це можливо, право знати своїх батьків і право на їх піклування.
2. Держави-учасниці забезпечують здійснення цих прав згідно з їх національним законодавством та виконання їх зобов'язань за

відповідними міжнародними документами у цій галузі, зокрема у випадку, коли б інакше дитина не мала громадянства.

Стаття 8

1. Держави-учасниці зобов'язуються поважати право дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я і сімейні зв'язки, як передбачається законом, не допускаючи протизаконного втручання.
2. Якщо дитина протизаконно позбавляється частини або всіх елементів індивідуальності, держави-учасниці забезпечують їй необхідну допомогу і захист для найшвидшого відновлення її індивідуальності.

Стаття 9

1. Держави-учасниці забезпечують те, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням визначають у відповідності із застосовуваним законом і процедурами, що таке розлучення необхідне в інтересах дитини. Таке визначення може бути необхідним у тому чи іншому випадку, наприклад коли батьки жорстоко поводяться з дитиною або не піклуються про неї, або коли батьки проживають окремої необхідно прийняти рішення щодо місця проживання дитини.
2. Під час будь-якого розгляду згідно з пунктом 1 цієї статті всім зацікавленим сторонам надається можливість брати участь у розгляді та викладати свою точку зору.
3. Держави-учасниці поважають право дитини, яка розлучається з одним чи обома батьками, підтримувати на регулярній основі особисті відносини і прямі контакти з обома батьками, за винятком випадків, коли це суперечить інтересам дитини.
4. У тих випадках, коли таке розлучення впливає з якого-небудь рішення, прийнятого державою-учасницею, наприклад при арешті, тюремному ув'язненні, висилці, депортації чи смерті (включаючи смерть, що наступила через будь-яку причину під час перебування даної особи у віданні держави) одного чи обох батьків або дитини, така держава-учасниця надає батькам, дитині чи, якщо це необхідно, іншому члену сім'ї на їх прохання необхідну інформацію щодо місцеперебування відсутнього члена (членів) сім'ї, якщо надання цієї інформації не завдає шкоди добробуту дитини. Держави-учасниці надалі забезпечують, щоб подання такого прохання не призводило до несприятливих наслідків для відповідної особи (осіб).

Стаття 10

Відповідно до зобов'язання держав-учасниць за пунктом 1 статті 9 заява дитини чи її батьків на в'їзд у державу-учасницю або виїзд із неї з метою возз'єднання сім'ї повинна розглядатися державами-учасницями позитивним, гуманним і оперативним чином. Держави-учасниці надалі забезпечують, щоб подання такого прохання не призводило до несприятливих наслідків для заявників та членів їх сім'ї.

Дитина, батьки якої проживають у різних державах, має право підтримувати на регулярній основі, за виключенням особливих обставин, особисті відносини і прямі контакти з обома батьками.

З цієї метою і відповідно до зобов'язання держав-учасниць за пунктом 2 статті 9 держави-учасниці поважають право дитини та її батьків залишати будь-яку країну, включаючи власну, і повертатися в свою країну. Щодо права залишати будь-яку країну діють лише такі обмеження, які встановлені законом і необхідні для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моралі населення або прав і свобод інших осіб, і сумісні з визнаними в цій Конвенції іншими правами.

Стаття 11

1. Держави-учасниці вживають заходів для боротьби з незаконним переміщенням і неповерненням дітей із-за кордону.
2. З цієї метою держави-учасниці сприяють укладанню двосторонніх або багатосторонніх угод чи приєднуються до діючих угод.

Стаття 12

1. Держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що стосуються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю.
2. З цієї метою дитині, зокрема, надається можливість бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що стосується дитини, безпосередньо або через представника чи відповідний орган у порядку, передбаченому процесуальними нормами національного законодавства.

Стаття 13

1. Дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію й ідеї будь-якого роду незалежно від кордонів в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою інших засобів на вибір дитини.
2. Здійснення цього права може зазнавати деяких обмежень, проте ними можуть бути лише ті обмеження, які передбачені законом і необхідні: а)

для поваги прав і репутації інших осіб або для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я або моралі населення.

Стаття 14

1. Держави-учасниці поважають право дитини на свободу думки, совісті і релігії.
- 2.
3. Держави-учасниці поважають права й обов'язки батьків та у відповідних випадках законних опікунів керувати дитиною в реалізації її права методом, що відповідає здібностям дитини, які розвиваються.
4. Свобода дотримуватися своєї релігії або віри може зазнавати лише таких обмежень, які встановлені законом і необхідні для охорони державної безпеки, громадського порядку, моралі і здоров'я населення або захисту основних прав і свобод інших осіб.

Стаття 15

1. Держави-учасниці визнають право дитини на свободу асоціацій і свободу мирних зборів.
2. Щодо здійснення даного права не можуть застосовуватися будь-які обмеження, крім тих, які застосовуються у відповідності з законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах державної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моралі населення або захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 16

1. Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в реалізації її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.
2. Дитина має право на захист закону від такого втручання або посягання.

Стаття 17

Держави-учасниці визнають важливу роль засобів масової інформації і забезпечують дитині доступ до інформації і матеріалів із різних національних і міжнародних джерел, особливо до такої інформації і матеріалів, які спрямовані на сприяння соціальному, духовному і моральному благополуччю, а також здоровому фізичному і психічному розвитку дитини. З цією метою держави-учасниці: а) заохочують засоби

масової інформації до розповсюдження інформації і матеріалів, корисних для дитини в соціальному і культурному відношеннях, та в дусі статті 29; b) заохочують міжнародне співробітництво в галузі підготовки, обміну і розповсюдження такої інформації і матеріалів із різних культурних, національних і міжнародних джерел; c) заохочують видання і розповсюдження дитячої літератури; d) заохочують засоби масової інформації до приділення особливої уваги мовним потребам дитини, яка належить до якої-небудь групи меншостей або корінного населення; e) заохочують розробку належних принципів захисту дитини від інформації і матеріалів, що завдають шкоди її благополуччю, враховуючи положення статей 13 і 18.

Стаття 18

1. Держави-учасниці докладають всіх можливих зусиль до того, щоб забезпечити визнання принципу загальної й однакової відповідальності обох батьків за виховання і розвиток дитини. Батьки або у відповідних випадках законні опікуни несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини. Інтереси дитини є предметом їх основного піклування.
2. З метою гарантування і сприяння здійсненню прав, викладених у цій Конвенції, держави-учасниці надають батькам і законним опікунам належну допомогу у виконанні ними обов'язків по вихованню дітей та забезпечують розвиток мережі дитячих установ.
3. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб діти, батьки яких працюють, мали право користуватися призначеними для них службами й установами по догляду за дітьми.

Стаття 19

1. Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного і психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбального і брутального поведіння та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину.
2. Такі заходи захисту у випадку необхідності включають ефективні процедури для розробки соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд,

розслідування, лікування і наступних заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, а також у випадку необхідності початку судової процедури.

Стаття 20

1. Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу, що надається державою.
2. Держави-учасниці у відповідності зі своїми національними законами забезпечують зміну догляду за дитиною.
3. Такий догляд може включати, зокрема, передачу на виховання ("кафала", за ісламським правом), всиновлення або при необхідності направлення у відповідні установи по догляду за дітьми. Під час розгляду варіантів зміни необхідно належним чином враховувати бажаність наступництва виховання дитини та її етнічне походження, релігійну і культурну приналежність і рідну мову.

Стаття 21

Держави-учасниці, які визнають і/чи дозволяють існування системи всиновлення, забезпечують, щоб інтереси дитини враховувалися в першочерговому порядку, і вони:

а) забезпечують, щоб всиновлення дитини дозволялось лише компетентними властями, які визначають згідно із застосуванням законом і процедурами та на підставі всієї інформації, що має відношення до справи і достовірна, що всиновлення допустимо з огляду на статус дитини щодо батьків, родичів і законних опікунів і що, якщо потрібно, заінтересовані особи дали свою усвідомлену згоду на всиновлення на підставі такої консультації, яка може бути необхідною;

б) визначають, що всиновлення в іншій країні може розглядатися як альтернативний спосіб догляду за дитиною, якщо дитина не може бути передана на виховання або в сім'ю, яка могла б забезпечити її виховання або всиновлення, і якщо забезпечення якогось придатного догляду в країні походження дитини є неможливим;

с) забезпечують, щоб у випадку всиновлення дитини в іншій країні застосовувалися такі ж гарантії і норми, які застосовуються щодо всиновлення всередині країни;

д) вживають всіх необхідних заходів з метою забезпечення того, щоб у випадку всиновлення в іншій країні влаштування дитини не призводило до одержання невинуватених фінансових вигод, пов'язаних з цією особою; е) сприяють у необхідних випадках досягненню цілей цієї статті шляхом

укладання двосторонніх і багатосторонніх домовленостей або угод та намагаються на

цій підставі забезпечити, щоб влаштування дитини в іншій країні здійснювалося компетентними властями чи органами.

Стаття 22

1. Держави-учасниці вживають необхідних заходів, з тим щоб забезпечити дитині, яка бажає одержати статус біженця або такою, що вважається біженцем, відповідно до застосовуваних міжнародним або внутрішнім правом процедур як такої, що супроводжується, так і такої, що не супроводжується її батьками або будь-якою іншою особою, належний захист і гуманітарну допомогу в користуванні застосовуваними правами, викладеними в цій Конвенції та інших міжнародних документах по правах людини або гуманітарних документах, учасницями яких є зазначені держави.
2. З цією метою держави-учасниці сприяють у випадках, коли вони вважають це за необхідне, будь-яким зусиллям Організації Об'єднаних Націй та інших компетентних міжурядових або неурядових організацій по захисту такої дитини і надання їй допомоги у пошуку батьків чи інших членів сім'ї будь-якої дитини-біженця, з тим щоб одержати інформацію, необхідну для її возз'єднання зі своєю сім'єю. В тих випадках, коли батьки або інші члени сім'ї не можуть бути знайдені, цій дитині надається такий же захист, як і будь-якій іншій дитині, через якісь причини тимчасово або постійно позбавленій сімейного оточення, як це передбачено в цій Конвенції.

Стаття 23

1. Держави-учасниці визнають, що неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.
2. Держави-учасниці визнають право неповноцінної дитини на особливе піклування, заохочують і забезпечують надання за умови наявності ресурсів дитині, яка має на це право, та відповідальним за турботу про неї допомогу, щодо якої подано прохання і яка відповідає стану дитини та становищу її батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину.
3. На визнання особливих потреб неповноцінної дитини допомога згідно з пунктом 2 цієї статті надається при можливості безкоштовно з урахуванням фінансових ресурсів батьків або інших осіб, що

забезпечують турботу про дитину, та має на меті забезпечення неповнолітній дитині ефективного доступу до послуг у галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування, відновлення здоров'я, підготовки до трудової діяльності і доступу до засобів відпочинку таким чином, який призводить до найбільш повного по можливості втягнення дитини в соціальне життя і досягнення розвитку її особи, включаючи культурний і духовний.

4. Держави-учасниці сприяють у дусі міжнародного співробітництва обміну відповідною інформацією в галузі профілактичної охорони здоров'я, медичного, психологічного і функціонального лікування неповнолітніх дітей, включаючи розповсюдження інформації про методи реабілітації, загальноосвітньої і професійної підготовки, а також доступу до цієї інформації, з тим щоб дозволити державам-учасницям поліпшити свої можливості і знання та розширити свій досвід у цій галузі. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 24

1. Держави-учасниці визнають право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я і засобами лікування хвороб та відновлення здоров'я.
2. Держави-учасниці домагаються повного здійснення цього права, зокрема вживають заходів для:
 - a) зниження рівня смертності немовлят і дитячої смертності;
 - b) забезпечення надання необхідної медичної допомоги і охорони здоров'я всіх дітей з приділенням першочергової уваги розвитку первинної медико-санітарної допомоги;
 - c) боротьби з хворобами і недоїданням, у тому числі в рамках первинної медико-санітарної допомоги, шляхом поряд з іншим застосуванням легкодоступної технології та надання достатньо поживного продовольства і чистої питної води, беручи до уваги небезпеку і ризик забруднення навколишнього середовища;
 - d) надання матерям належних послуг по охороні здоров'я у допологовий і післяпологовий періоди;
 - e) забезпечення обізнаності всіх прошарків суспільства, зокрема батьків і дітей, щодо здоров'я і харчування дітей, переваги грудного годування, гігієни, санітарії середовища перебування дитини і запобігання нещасним випадкам, а також їх доступу до освіти та їх підтримки у використанні цих знань;

- f) розвитку просвітницької роботи і послуг у галузі профілактичної медичної допомоги та планування розміру сім'ї.
3. Держави-учасниці вживають будь-яких ефективних і необхідних заходів з метою скасування традиційної практики, що негативно впливає на здоров'я дітей.
4. Держави-учасниці зобов'язуються заохочувати міжнародне співробітництво і розвивати його з метою поступового досягнення повного здійснення права, яке визнається в цій статті. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 25

Держави-учасниці визнають право дитини, яка віддана компетентними органами на піклування з метою догляду за нею, її захисту або фізичного чи психічного лікування, на періодичну оцінку лікування, що надається дитині, та всіх інших умов, пов'язаних з таким піклуванням.

Стаття 26

1. Держави-учасниці визнають за кожною дитиною право користуватися благами соціального забезпечення, включаючи соціальне страхування, і вживають необхідних заходів для гарантії повної реалізації цього права згідно з їх національним законодавством.
2. Ці блага в міру необхідності надаються з урахуванням наявних ресурсів і можливостей дитини та осіб, які несуть відповідальність за утримання дитини, а також будь-яких міркувань, пов'язаних з одержанням благ дитиною чи від її імені.

Стаття 27

1. Держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.
2. Батько(-ки) або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини.
3. Держави-учасниці у відповідності з національними умовами і в межах своїх можливостей вживають необхідних заходів для надання допомоги батькам та іншим особам, які виховують дітей, у здійсненні цього права і у випадку необхідності надають матеріальну допомогу і підтримують

програми, особливо щодо забезпечення дитини харчуванням, одягом і житлом.

4. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення відновлення утримання дитини батьками або іншими особами, які відповідають за дитину як всередині держави-учасниці, так і за кордоном. Зокрема, якщо особа, яка несе фінансову відповідальність за дитину, і дитина проживають в різних державах, держави-учасниці сприяють приєднанню до міжнародних угод або укладанню таких угод, а також досягненню інших відповідних домовленостей.

Стаття 28

1. Держави-учасниці визнають право дитини на освіту, і з метою поступового досягнення здійснення цього права на підставі рівних можливостей вони, зокрема:
 - a) вводять безплатну й обов'язкову початкову освіту;
 - b) заохочують розвиток різних форм середньої освіти, як загальної, так і професійної, забезпечують її доступність для всіх дітей та вживають таких заходів, як введення безплатної освіти і надання у випадку необхідності фінансової допомоги;
 - c) забезпечують доступність вищої освіти для всіх на підставі здібностей кожного за допомогою всіх необхідних засобів;
 - d) забезпечують доступність інформації і матеріалів у галузі освіти і професійної підготовки для всіх дітей;
 - e) вживають заходів для сприяння регулярному відвіданню шкіл і зниженню кількості учнів, які залишили школу.
2. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб шкільна дисципліна підтримувалася з допомогою методів, які відображають повагу людської гідності дитини, та у відповідності з цією Конвенцією.
3. Держави-учасниці заохочують і розвивають міжнародне співробітництво з питань, що стосуються освіти, зокрема з метою сприяння ліквідації невігластва і неписьменності в усьому світі та полегшення доступу до науково-технічних знань і сучасних методів навчання. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 29

1. Держави-учасниці погоджуються щодо того, що освіта дитини має бути спрямована на: a) розвиток особистості, талантів, розумових і фізичних здібностей дитини в найповнішому обсязі; b) виховання поваги до прав

людини та основних свобод, а також принципів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй; с) виховання поваги до батьків дитини, її культурної самобутності, мови і національних цінностей країни, в якій дитина проживає, країни її походження та до цивілізацій, відмінних від її власної; d) підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості, рівноправності чоловіків і жінок та дружби між усіма народами, етнічними, національними і релігійними групами, а також особами з корінного населення; е) виховання поваги до навколишньої природи.

2. Ніяка частина цієї статті або статті 22 не тлумачиться як така, що обмежує свободу окремих осіб і органів створювати учбові заклади і керувати ними за умови постійного додержання принципів, викладених у пункті 1 цієї статті, та виконання вимоги того, щоб освіта, яка дається в таких учбових закладах, відповідала мінімальним нормам, що можуть бути встановлені державою.

Стаття 30

У таких державах, де існують етнічні, релігійні або мовні меншості чи особи з числа корінного населення, дитині, яка належить до таких меншостей чи корінного населення, не може бути відмовлено в праві спільно з іншими членами її групи користуватися своєю культурою, сповідати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою.

Стаття 31

1. Держави-учасниці визнають право дитини на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх і розважальних заходах, що відповідають її віку, та вільно брати участь у культурному житті і займатися мистецтвом.
2. Держави-учасниці поважають і заохочують право дитини на всебічну участь у культурному і творчому житті та сприяють наданню їй відповідних і рівних можливостей для культурної і творчої діяльності, дозвілля і відпочинку.

Стаття 32

1. Держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації і від виконання будь-якої роботи, яка може являти небезпеку для здоров'я, бути перешкодою в одержанні нею освіти чи завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному і соціальному розвитку.
2. Держави-учасниці приймають законодавчі, адміністративні і соціальні заходи, а також заходи в галузі освіти, з тим щоб забезпечити виконання

цієї статті. З цією метою, керуючись відповідними положеннями інших міжнародних документів, держави-учасниці, зокрема: а) встановлюють мінімальний вік для прийому на роботу; б) визначають необхідні вимоги щодо тривалості робочого дня й умови праці; с) передбачають відповідні види покарань або інші санкції для забезпечення ефективного виконання цієї статті.

Стаття 33

Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів, включаючи законодавчі, адміністративні і соціальні, а також заходи в галузі освіти, з тим щоб захистити дітей від незаконного зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами, як вони визначені у відповідних міжнародних договорах, та не допускати використання дітей у протизаконному виробництві таких речовин і торгівлі ними.

Стаття 34

Держави-учасниці зобов'язуються захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації і сексуальних розбещень. З цією метою держави-учасниці, зокрема, вживають на національному, двосторонньому і багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів для запобігання: а) схиланню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності; б) використанню з метою експлуатації дітей у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці; с) використанню з метою експлуатації дітей в порнографії і порнографічних матеріалах.

Стаття 35

Держави-учасниці вживають на національному, двосторонньому і багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів для відвернення викрадень дітей, торгівлі дітьми чи їх контрабанди у будь-яких цілях і в будь-якій формі.

Стаття 36

Держави-учасниці захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини.

Стаття 37

Держави-учасниці забезпечують, щоб: а) жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поведінки чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне

ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років; б) жодна дитина не була позбавлена свободи незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом та використовуються лише як крайній захід і протягом якомога коротшого проміжку часу; с) кожна позбавлена свободи дитина користується гуманним поводженням і повагою невід'ємної гідності її особи з урахуванням потреб осіб її віку. Зокрема, кожна позбавлена свободи дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що в інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування і побачень, за винятком особливих обставин; d) кожна позбавлена свободи дитина мала право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оскаржувати законність позбавлення її свободи перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та право на невідкладне прийняття ними рішень щодо будь-якої такої процесуальної дії.

Стаття 38

1. Держави-учасниці зобов'язуються поважати норми міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до них у випадку збройних конфліктів і мають відношення до дітей, та забезпечувати їх виконання.
2. Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях.
3. Держави-учасниці утримуються від призову будь-якої особи, яка не досягла 15-річного віку, на службу у свої збройні сили. При вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але яким ще не виповнилося 18 років, держави-учасниці прагнуть віддавати перевагу особам старшого віку.
4. Згідно зі своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом, пов'язаним із захистом цивільного населення під час збройних конфліктів, держави-учасниці зобов'язуються вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними.

Стаття 39

Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для сприяння фізичному і психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою: будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань,

катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження, покарання чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини.

Стаття 40

1. Держави-учасниці визнають право кожної дитини, яка, як вважається, порушила кримінальне законодавство, звинувачується або визнається винною в його порушенні, на таке поводження, що сприяє розвитку у дитини почуття гідності і значущості, зміцнює в ній повагу до прав людини й основних свобод інших та при якому враховуються вік дитини і бажаність сприяння її реінтеграції і виконання нею корисної ролі в суспільстві.
2. З цією метою і беручи до уваги відповідні положення міжнародних документів, держави-учасниці, зокрема, забезпечують, щоб: а) жодна дитина не вважалася порушником кримінального законодавства, не звинувачувалася і не визнавалася винною в його порушенні через дію чи бездіяльність, які не були заборонені національним і міжнародним правом на час їх здійснення; б) кожна дитина, яка, як вважається, порушила кримінальне законодавство чи звинувачується в його порушенні, мала принаймні такі гарантії: I) презумпцію невинності, поки її вина не буде доведена згідно з законом; II) негайне і безпосереднє інформування її про звинувачення проти неї й у випадку необхідності через її батьків чи законних опікунів та одержання правової й іншої необхідної допомоги при підготовці і здійсненні свого захисту; III) невідкладне прийняття рішення з питання, що розглядаються, компетентним, незалежним і безстороннім органом чи судовим органом у ході справедливого слухання згідно з законом у присутності адвоката чи іншої відповідної особи, і, якщо це не вважається таким, що суперечить найкращим інтересам дитини, зокрема, з урахуванням її віку чи становища її батьків або законних опікунів; IV) свобода від примусу щодо надання свідчень чи визнання вини; вивчення свідчень свідків звинувачення або самостійно, або за допомогою інших осіб та забезпечення рівноправної участі свідків захисту і вивчення їх свідчень; V) якщо вважається, що дитина порушила кримінальне законодавство, повторний розгляд вищестоящим компетентним, незалежним і безстороннім органом чи судовим органом згідно з законом відповідного рішення і будь-яких вжитих у цьому зв'язку заходів; VI) безплатна допомога перекладача, якщо дитина не розуміє використовуваної мови чи не розмовляє нею; VII) повна повага її особистого життя на всіх стадіях розгляду.

3. Держави-учасниці прагнуть сприяти встановленню законів, процедур, органів і установ, що мають безпосереднє відношення до дітей, які, як вважається, порушили кримінальне законодавство, звинувачуються чи визнаються винними в його порушенні, і зокрема: а) встановленню мінімального віку, нижче якого діти вважаються нездатними порушити кримінальне законодавство; б) у випадку необхідності і бажаності вжиттю заходів щодо поведінки з такими дітьми без використання судового розгляду за умов повного дотримання прав людини і правових гарантій.
4. Необхідна наявність таких різних заходів, як догляд, положення про опіку і нагляд, консультативні послуги, призначення іспитового строку виховання, програми навчання і професійної підготовки та інші форми догляду, що замінюють догляд в установах, з метою забезпечення такого поведінки з дитиною, яке відповідало б її добробуту, а також її становищу і характеру злочину.

Стаття 41

Ніщо в цій Конвенції не стосується будь-яких положень, які в більшій мірі сприяють здійсненню прав дитини і можуть міститися: а) в законі держави-учасниці або б) в нормах міжнародного права, діючих щодо даної держави.

ЧАСТИНА II

Стаття 42

Держави-учасниці зобов'язуються, використовуючи належні і дійові засоби, широко інформувати про принципи і положення Конвенції як дорослих, так і дітей.

Стаття 43

1. З метою розгляду прогресу, досягнутого державами-учасницями щодо виконання зобов'язань, взятих згідно з цією Конвенцією, засновується Комітет по правах дитини, який здійснює функції, передбачені нижче.
2. Комітет складається з десяти експертів, що відзначаються високими моральними якостями і визнаною компетентністю в галузі, охоплюваній цією Конвенцією. Члени Комітету обираються державами-учасницями з числа своїх громадян і виступають в особистій якості, при цьому

приділяється увага справедливому географічному розподілу, а також головним правовим системам.

3. Члени Комітету обираються таємним голосуванням із числа внесених до списку осіб, висунутих державами-учасницями. Кожна держава-учасниця може висувати одну особу з числа своїх громадян.
4. Первісні вибори в Комітет проводяться не пізніше ніж через шість місяців з дня набрання чинності цією Конвенцією, а надалі раз на два роки. Принаймні за чотири місяці до дня кожних виборів Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй звертається до держав-учасниць з листом, пропонуючи їм подати свої кандидатури протягом двох місяців. Потім Генеральний секретар складає в алфавітному порядку список всіх висунутих таким чином осіб із зазначенням держав-учасниць, які висунули цих осіб, та представляє цей список державам-учасницям цієї Конвенції.
5. Вибори проводяться на нарадах держав-учасниць, що складаються Генеральним секретарем у центральних установах Організації Об'єднаних Націй. На цих нарадах, на яких дві третини держав-учасниць складають кворум, обраними до складу Комітету є ті кандидати, які дістали найбільшу кількість голосів і абсолютну більшість голосів представників держав-учасниць, що присутні і беруть участь у голосуванні.
6. Члени Комітету обираються на чотирирічний строк. Вони мають право бути переобраними у випадку повторного висунення їх кандидатур. Строк повноважень п'яти членів, обраних на перших виборах, минає в кінці дворічного періоду; негайно після перших виборів імена цих п'яти членів визначаються жеребом голови наради.
7. У випадку смерті або відставки якого-небудь члена Комітету або якщо він чи вона з якоїсь іншої причини не може більше виконувати обов'язки члена Комітету, держава-учасниця, що висунула даного члена Комітету, призначає іншого експерта з числа своїх громадян на строк, що залишився, за умови схвалення Комітетом.
8. Комітет встановлює власні правила процедури.
9. Комітет обирає своїх службових осіб на дворічний строк.
10. Сесії Комітету, як правило, проводяться в центральних установах Організації Об'єднаних Націй або в будь-якому іншому підходящому місці, визначеному Комітетом. Комітет, як правило, проводить сесії щорічно. Тривалість сесії Комітету визначається і при необхідності переглядається на нарадах держав-учасниць цієї Конвенції за умови схвалення Генеральною Асамблеєю.

11. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надає необхідні персонал і матеріальні засоби для ефективного здійснення Комітетом своїх функцій у відповідності з цією Конвенцією.
12. Члени Комітету, заснованого у відповідності з цією Конвенцією, одержують схвалювану Генеральною Асамблеєю винагороду з коштів Організації Об'єднаних Націй в порядку і на умовах, встановлених Генеральною Асамблеєю.

Стаття 44а

1. Держави-учасниці зобов'язуються подавати Комітету через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй доповіді про вжиті ними заходи по закріпленню визнаних у Конвенції прав та прогрес, досягнутий у здійсненні цих прав: а) протягом двох років після набрання чинності цією Конвенцією для відповідної держави-учасниці; б) надалі через кожні п'ять років.
2. У доповідях, які подаються у відповідності з цією статтею, зазначаються фактори і труднощі, якщо такі є, що впливають на ступінь виконання зобов'язань за цією Конвенцією. Доповіді містять також достатню інформацію, з тим щоб забезпечити Комітету повне розуміння дії Конвенції у даній країні.
3. Державі-учасниці, яка подала Комітету всебічну первинну інформацію, немає необхідності повторювати у наступних доповідях, що подаються у відповідності з пунктом 1 (б) цієї статті, раніше викладену основну інформацію.
4. Комітет може запитувати у держав-учасниць додаткову інформацію.
5. Доповіді про діяльність Комітету раз на два роки представляються Генеральній Асамблеї через Економічну і соціальну раду.
6. Держави-учасниці забезпечують широку гласність своїм доповідям у власних країнах.

Стаття 45

3 метою сприяння ефективному здійсненню Конвенції та заохочення міжнародного співробітництва в галузі, охоплюваній цією Конвенцією: а) спеціалізовані установи, Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй та інші органи Організації Об'єднаних Націй мають право бути представленими при розгляді питань про здійснення таких положень цієї Конвенції, які входять до сфери їх повноважень. Комітет може

запропонувати спеціалізованим установам, Дитячому фонду Організації Об'єднаних Націй та іншим компетентним органам, коли він вважає це за доцільне, подавати висновки експертів щодо здійснення Конвенції у тих галузях, які входять до сфери їх відповідних повноважень. Комітет може запропонувати спеціалізованим установам, Дитячому фонду Організації Об'єднаних Націй та іншим органам Організації Об'єднаних Націй подавати доповіді про здійснення Конвенції у галузях, що входять до сфери їх діяльності; b) Комітет направляє, коли він вважає за доцільне, у спеціалізовані установи,

Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй та інші компетентні органи будь-які доповіді держав-учасниць, в яких містяться прохання про технічну консультацію чи допомогу або зазначається про потреби в цьому, а також зауваження і пропозиції Комітету, якщо такі є, щодо таких прохань чи зауважень; c) Комітет може рекомендувати Генеральній Асамблеї запропонувати Генеральному секретарю провести від її імені дослідження з питань, що стосуються прав дитини; d) Комітет може вносити пропозиції і рекомендації загального характеру, засновані на інформації, одержаній у відповідності зі статтями 44 і 45 цієї Конвенції. Такі пропозиції і рекомендації загального характеру направляються будь-якій заінтересованій державі-учасниці і повідомляються Генеральній Асамблеї поряд із зауваженнями держав-учасниць, якщо такі є.

ЧАСТИНА III

Стаття 46

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами.

Стаття 47

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 48

Ця Конвенція відкрита для приєднання до неї будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 49

1. Ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.
2. Для кожної держави, яка ратифікує цю Конвенцію або приєднається до неї після здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі такою державою на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 50

1. Будь-яка держава-учасниця може запропонувати поправку і подати її Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Генеральний секретар потім направляє запропоновану поправку державам-учасникам з проханням повідомити йому, чи висловлюються вони за скликання конференції держав-учасниць з метою розгляду цих пропозицій і проведення по ним голосування. Якщо протягом чотирьох місяців, починаючи з дати такого повідомлення, принаймні третина держав-учасниць висловиться за таку конференцію, Генеральний секретар скликає цю конференцію під егідою Організації Об'єднаних Націй. Будь-яка поправка, прийнята більшістю держав-учасниць, присутніх і голосуючих на цій конференції, представляється Генеральній Асамблеї на її затвердження.
2. Поправка, прийнята згідно з пунктом 1 цієї статті, набирає чинності після затвердження її Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй та прийняття її більшістю у дві третини держав-учасниць.
3. Коли поправка набирає чинності, вона стає обов'язковою для тих держав-учасниць, які її прийняли, а для інших держав-учасниць залишаються обов'язковими положення цієї Конвенції і будь-які попередні поправки.

Стаття 51

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй отримує і розсилає всім державам текст застережень, зроблених державами у момент ратифікації або приєднання.
2. Застереження, не сумісні з цілями і завданнями цієї Конвенції, не допускаються.
3. Застереження можуть бути зняті у будь-який час шляхом відповідного повідомлення, направленого Генеральному секретарю Організації

Об'єднаних Націй, який потім повідомляє про це всі держави. Таке повідомлення набирає чинності з дня отримання Генеральним секретарем.

Стаття 52

Будь-яка держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. Денонсація набирає чинності через рік після отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 53

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй призначається депозитарієм цієї Конвенції.

Стаття 54

Оригінал цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

*Схвалена на 44-й сесії Генеральної Асамблеї ООН
(резолюція 44/25 від 20 листопада 1989 року, додаток)*